

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40 ;

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lob deschis costă șirul 20 fl.

Manuscriptele nu se înnapoiază.

Clipe hotărâtoare.

Arad, 25 Octomvrie.

În toate statele europene chestiunile politice externe au căzut pe al doilea plan și singura mare preocupățiune a popoarelor este: ce va aduce războiul?

Până în momentul când scriem aceste rânduri armatele Ligei Balcanice, și în special armata bulgară, au mers din victorie în victorie. În mai puțin de o săptămână avangarda turcească din fața Adrianopolului a fost respinsă de bulgari, a căror mobilizare și concentrare s'a făcut uimitor de repede. Se pare că planul de luptă al Bulgarilor este mult superior celui elaborat de statul major turc, căci trupele turcești n'au înregistrat până în momentul de față decât eșecuri. Turcii s'au retras înapoia fortificațiilor dela Adrianopol și vor să dea acolo o mare bătălie decisivă. Kirk-Kilisse, un punct strategic foarte important la Est de Adrianopol, a căzut în mâinile bulgarilor cari în această parte au drumul deschis spre Constantinopol.

Nu voim să anticipăm nimic și să vestim de pe acum victoria decisivă a bulgarilor. Favoarea războiului este așa de schimbătoare și afară de aceasta trebuie să primim știrile sosite de pe câmpul de operațiuni cu multă rezervă. În orice caz este un adevăr că războiul s'a început printr'o *ofensivă generală*

foarte reușită a armatelor creștine. Dacă turcii nu vor isbuti să-și aducă la timp rezervele din Asia spre a împiedeca pe bulgari în marșul lor asupra Constantinopolului dezastrul turcilor va fi aproape sigur căci balanța forțelor înclină mai mult în favoarea slavilor.

Sunt clipe decisive acestea. Toată opinia publică din Europa urmărește cu încordare evenimentele militare și de mult n'a mai fost un războiu care să concentreze atâtea *interese mari europene*, soarta atâtor popoare.

Ori care va fi rezultatul războiului din Balcani marile puteri sunt decise a *interveni* pe de o parte spre a face noua împărțeață teritorială în Orient pe de altă parte spre a împiedeca propagarea războiului și în restul Europei. Conversațiunile diplomatice în această privință au și început între cabinetele din Paris, Londra, Petersburg și Berlin. Trebuie să observăm că intervențiunea aceasta este plănuită pentru momentul când una din cele două tabere beligerante va fi suferit o înfrângere mare și va fi astfel mai dispusă a accepta această intervențiune pacifică. Inițiativa acestei acțiuni diplomatice așa de importante se datorește prim-ministrului francez Raymond Poincaré, care s'a relevat în timpul din urmă ca un capabil bărbat de stat și excelent diplomat.

Reușita acestei viitoare intervențiuni a puterilor depinde foarte mult de soarta armelor.

Dacă bulgarii vor intra victorioși în Adrianopol sau chiar în Constantinopol (ceea ce nu este cu totul exclus) le va fi foarte greu marilor puteri să dicteze o pace care să menajeze pe turci și este întrebare dacă bulgarii se vor mulțami numai cu autonomia Macedoniei în cazul când se vor putea sprijini, în viitoarea conferință europeană, pe enormul avantaj real și pe importantul argument moral al victoriei scump și glorios câștigate! Nu va fi oare nevoie, spre a ține în frâu avântul cuceritor al slavilor din Balcani, de o intervențiune *alta* decât cea diplomatică, de o intervențiune militară?... Se spune că în acest caz România ar lua asupra-și rolul de jandarm și va sili pe bulgari să recunoască în conferință condițiunile dictate de marile puteri.

Este probabil a prevedea de pe acum rezultatul unor evenimente cari se desfășoară cu o iuteală fulgerătoare și cari și până acum ni-au adus câteva surprize. Viitorul ne rezervă poate surprize și mai mari. Cine știe?

Cât despre noi românii și în special frații din regatul liber este bine să fim gata pentru orice eventualitate, căci rolul nostru va fi unul din cele mai grele și mai *periculoase*. Să căutăm să profităm cât mai mult de pe urma învâlmășelei europene. Dacă se vor bate și *cei mari* (nu numai *cei mici* din Balcani) pentru noi a sosit momentul unei acțiuni istorice mari în favoarea idealului național.

Pe Arieș în sus.

De Al. Ciura.

III.

(Sfârșit).

Mă împac deci cu inovația trenului de munte, ales că și el are să se împace cu mânia muntelor neobicinuiți cu cătușele de fier, și de multe ori trebuie să se oprească în drumul lui, în fața stâncilor uriașe, ce se rostogolesc cu sfidare peste șine, sau în fața pietrișului, ce l-i îngrămădește în cale cutare părăiaș revoluționar. Drumul îl cunosc de-acum foarte bine.

Recunosc podul de peste valea limpede și amintire din tinerețe, mă duce cu anii înapoi... În susul vieții, cărarea pare a fi tot mai strimță și mai întunecată, și ți-se pare dela o vreme că toate clipele de fericire au rămas departe în urmă!

Se zăresc deja minunații brazi din „Poduri” și colonia de țigani, ce se sălășluia pe vremuri, pe malul stâng al Arieșului, mă întimpină și acum, cu aceleași mutre arse de soare, cu aceleași corturi afumate, cu gloata de țigăncuși, ce se află pe urma trenului, ca mai înainte, pe urma trăsurilor, dându-se de-a roata și cerșind cu stăruință un „critețarș”.

Mergem încet și am și de data asta, impresia, ce avusesem de atâtea ori pe drum, că scorbăm, deși mergem pe Arieș în sus.

Ochii mi-se aprind de-odată de o bucurie mare.

Văd la o cotitură valurile tulburi ale Văii Abrudului, revărsându-se în undele limpezi ale Arieșului. Pe o distanță îndelungată Arieșul își păstrează limpezimea virgină a valurilor sale, în vreme ce apa noului afluent se prelinge numai pe malul drept, într'o dâră murdară. Cu cât treci mai în jos pe cursul apei, cu atât valurile Arieșului se amestecă din ce în ce mai mult cu dâră murdară, până ce devin și ele aproape tulburi.

Chiem numaidecât pe tovarășul meu dela țară și îi spun, cu un gest biruitor:

— Iată prietene, acesta e *Arieșul!* — Observă bine undele lui clare, cum nu se văd nicăiri în undele nămolose dela țară! Cu cât mergi mai în sus cu atât valurile lui sunt mai limpezi de îi poți chiar număra și petricelele din alvie, și poți desluși păstravii, a căror soțzi strălucesc în reflexe de argint, când ies mai la suprafață. — Valea Abrudului îl tulbură pentru întâia oară, de aci încolo, își pierde tot mai mult înfățișarea lui de făt sburdalnic al munților; Valea Abrudului, care îi aducea pe vremuri atâtea risipă de aur din șteampurile băieșilor cu dare de mână, azi nu-i aduce decât câteva fărâme de aur, încolo valuri tulburi, ce povestesc cu mâhnire de vremile fericite ale belșugului, cari par a fi dispărut pentru totdeauna...

Trecem pentru a doua oară râul, peste un frumos pod de fier, înainte de a fi atins Cămpenii. — Pe aici pe aproape treceam mai înainte vreme Arieșul, când veneam cu trăsura din Abrud, să luăm o baie în valea Bistrei. Valurile mângăiau spițele roatelor, spălându-le pulberea

și numai odată ni-s'a întâmplat, ca ele să se ridice mai sus și să intre și în trăsura!

La gara din Cămpeni întâlnesc o mulțime de cunoscuți și un omnibus așteaptă pasagerii. Nu înțeleg pentru ce trenul n'a fost condus prin oraș, căci podul de peste râu putea fi ridicat și acolo. Și așa călătorul grăbit, care nu cunoaște acel frumos orașel ce s'a ridicat în timpul din urmă, din propria lui cenușe, așa de drăguț, rămâne lipsit de priveliștea lui și de aceea a minunatei păduri de brazi, ce se ridică de-a dreapta râului, întregind frumusețea acestui orașel de munte.

Valea Abrudului ne întâmpină la trecere rezervându-și de aci înainte rolul de călăuz. La „Valea lui Ilie”, mi-a venit așa, ca un impuls din vremuri depărtate, să mă dau jos și să trag o înghițitură din „țirăul” cu apă minunată. Pe vremuri, când parcurgeam drumul dintre Abrud și Cămpeni călare, sau cu trăsura, poposiam întotdeauna la acest loc, căci aci era jumătatea drumului. Ne recoream cu câteva înghițituri de apă, în vreme ce birjarul trăgea caii de urechi, ca să-i trezească din toropeala drumului.

Privesc dincolo, spre drumul de țară, ce ne întovărășește cu stăruitoare credință, în susul văii. Și, printr'o scăpărare a amintirii, revăd scriile de Duminecă, pe când ne înapoiam dela băile noastre de munte. Șiruri întregi de cară ocupau mijlocul drumului; cară mocănești ce se mișcau a lene de-a lungul drumului cu scânduri, lețe și ciubară. Cum ei țineau morțiș,

Dictatura militară în Croația și unioniștii.

Cât de mult îi doare pe unioniști că odată cu numirea regimului militar în Croația vor trebui să se despărtească de posturile grase ce le ocupă de atâta vreme din mila guvernului ungar, — se vede și din declarațiile ce le-a făcut ieri comisarul Cuvaj unui colaborator al ziarului „N. Fr. Presse”. N'a spus de altfel nimic nou. A ținut însă să accentueze încă odată că dictatura militară e absolut inoportună, spiritele fiind liniștite în întreaga Croație. Nici guvernul ungar nu vede trebuința regimului militar și nici chiar a schimbării de persoane. Ungaria urmărește doar cu totul altă țintă. Ea caută să întărească tot mai mult legăturile comerciale ce le are cu Croația și să înlăture și cele din urmă piedeci ce stau încă în calea înțelegerii în chestiunile politice.

Aceeaș nemulțumire cu dictatura militară reiese și din declarațiile deputatului croat Alexandru Ivici, secretar al partidului unionist. Acesta a avut ieri o convorbire cu corespondentul lui „Bud. Tudosító”. Între altele, el a spus următoarele:

Ideea de a introduce dictatura militară în Croația a consternat în cel mai înalt grad cercurile unioniste. În țara întregă domnește ordine și pace și măsura pusă în vedere nu face decât să contribuie la întărirea trialismului și ca o urmare a acesteia, influența aderenților uniunii va scădea mult, iar țara în cazul acesta va fi amenințată de complicațiuni grave.

*

Consiliu de miniștri. Membrii guvernului s'au întrunit ieri după amiază la o conferență în palatul primului ministru. Erau de față toți miniștri, afară de ministrul croat Geza Iosipovich. S'a discutat, pe lângă afacerile curente, chestiunea convocării delegațiilor și lucrările ce au să fie dezbătute în comisiunea de finanțe. Consiliul a durat 3 ore întregi.

*

Când se va deschide universitatea din Dobrița. O delegațiune compusă din mai multe sute de membri s'a prezentat la ministrul de culte, spre a-i cere deslușiri cu privire la deschiderea universității ce se înființează în Dobrița. Ministrul a răspuns că, conform proiectului său, universitatea se va deschide la începutul anului școlar 1913—14.

*

Dezbaterile bugetului austriac. Ieri s'a început în camera din Viena discuția asupra bugetului pe anul viitor. A luat întâi cuvântul prim-ministrul Stürkch, expunând într'un discurs mai lung programul de muncă al gu-

vernului. Situația internă a imperiului austriac, — spune ministrul președinte, ar fi multumitoare dacă n'ar exista și acum neînțelegerea germano-cehă pe de o parte și cea polonă-ruțeană pe de alta. Tratativile de pace, durere, au fost întrerupte în cursul verii. Guvernul speră că în curând ele vor putea fi reluate cu succes. Al doilea punct al programului guvernului, e realizarea reformei financiare. Se impune impetuos ridicarea venitelor, deoarece, în caz contrar, e amenințat echilibrul finanțelor statului. În scopul regulării acestei chestiuni guvernul va intra peste câteva zile în tratative cu șefii de partide și cu alți bărbați marcanti ai parlamentului austriac. — Al doilea orator e deputatul ceh Stanek. Își începe vorbirea în limba cehă și continuă apoi nemțeste. Spune că prim-ministrul Stürkch n'a făcut alta în vorbirea de astăzi decât și-a scuzat eșecul politic, provocându-se la starea lui sanitară sdruncinată. Dar cauza nesuccesului său în politică trebuie căutată în altă parte și anume în persoana ministrului de justiție Hohenburger. Pledează pentru ridicarea unei universități boeme în Brünn. — Deputatul Höher se plânge împotriva sarcinilor prea mari impuse de dările grele care nu sunt distribuite în mod proporționat. — După vorbirea deputatului Zanker, ședința se închide. Cea mai apropiată ședință a fost convocată pe azi.

Situația în Balcani.

Părerea cercurilor politice și militare din Austria.

— Un interview al corespondentului nostru. —

V i e n a, 24 Octomvrie.

Ministerul de externe și cel de război sunt, așa zicând, focularele atenției generale ce li se dă evenimentelor din Balcani. Pe când aiurea pe lângă interesul ce-l arată populația întreagă a unui stat, așa de interesat de dezvoltarea evenimentelor de peste graniță, mai ales a celor militare, se mai adaugă și puțină simpatie și curiozitate, în vremea aceasta în cele două ministere ori ce știre sosită este judecată după însemnătatea ce-o are pentru atitudinea monarhiei. Și faptul acesta este ușor de înțeles, căci atât ministerul de externe, cât și cel de război trebuie să steie parați, pentru a putea constata care este momentul potrivit pentru eventuala intervenție a monar-

hiei noastre. Când va veni clipa respectivă ne-a spus-o ministrul nostru de externe, contele Berchtold, în delegațiuni: „Noi trebuie să intervenim atunci, când sfera noastră de interese va fi atinsă, sau când prestigiul nostru va fi periclitat!”

Prin formula aceasta ni s'a descris temă noastră în contururi mari. S'au creat niște cadre mari, în cari încap o mulțime de posibilități. De sigur că nu se pot fixa niște norme sigure, când se va ivi momentul psihologic potrivit, pentru ca cercurile noastre conducătoare să nu se mulțumească numai cu pasivitatea, ci să se ție de directiva dată de conducătorul ministerului nostru de externe. Într'un interview pe care l'a avut corespondentul Dv. cu un personaj foarte bine informat, care face parte din funcționarii noștri diplomați, i s'a declarat că e posibil ca motivele, care ar îndemna-o pe monarhia noastră să intervie, să fie importante, ba chiar mai puțin importante.

Guvernul nostru a renunțat deocamdată la concepția primă, că invaziunea trupelor sârbești sau muntenege în Sangiac, ba chiar ocupația acestuia, ar putea constitui un casus belli pentru monarhia noastră, deoarece chiar dela început Sârbia și Muntenegru n'au respectat neutralitatea Sangiacului. E clar că din partea ministerului de externe din Berlin s'a exprimat dorința ca Austro-Ungaria să ignoreze deocamdată ori ce pas al celor două state care nu atacă direct prestigiul ei și să nu-și piardă răbdarea. Germania, de toate că are mare interes să păstreze status quo în Balcani și să-i asigure Turciei integritatea, dă tuturor pildă bună, păstrând o atitudine extrem de rezervată în acest conflict. Austro-Ungariei, de altă parte, îi place să constate că nu nutrește nici un plan de intervenție și că pretențiile ei în Balcani au început deodată cu anexarea Bosniei. Premisa necesară intervenției sale este ca Sangiacul Novibazar să rămână în mâinile Turciei și să nu fie anexat nici de Serbia, nici de Muntenegru.

Relativ la situația de pe câmpul de luptă în Balcani factorii militari nu pot să-și formeze o judecată clară despre operațiunile armatelor combatante, deoarece toate depeserile și corespondențele cari sosesc de acolo,

să meargă „la irima drumului”, birjarul îi injura de multe-ori, și nu da Dumnezeu, să ieșim la liman, căci moșii mergeau în grupuri compacte de 5-10 cară.

— Feriți, măi, le răcnia vizitiul infuriat.

— Iacă ferim, răspundeau moșii, cu sânge rece.

Și carele se urneau greoaie spre stânga, lăsându-ne liber drumul spre iaz.

Intr'o seară carele moșilor ne opăciseră mai mult ca de obicei. Răcnetele birjarului nu prea erau luate în seamă și aveam o întârziere de peste un cias. Cu chiu cu vai, am străbătut până în Gura-Roșii. Birjarul își perduse paciența și când gândi, că am scăpat și de cel din urmă car arse cu biciul peste obraz pe cel din urmă căraș și plesni apoi între cai.

S'auzi un răcnet și, în aceeași clipă, cel lovit, se plecă și puse mâna pe o piatră. Ceilalți izbucniră și ei în țipete și, cu toată goana cailor, auziam pietrii suierând pe alături și deasupra capetelor noastre.

— Ce lipsă a fost de prostia asta, întrebăm pe birjar, după ce trecusem de primejdie.

— Să se învețe omenie, că dumniavoastră nu știți, câte năcazuri avem cu ei în toate zilele, când se duc la târg!

*

Recunosc din ce în ce mai multe fețe cunoscute. În stânga drumului de fier, deslușesc ștampurile cu săgețile obosite acum, de atâta

sdroabă zădarnică. Ștemparii adună piatra în troci, o dau pentru măcinș, și așteaptă apoi pufăind din lulele, până vine stăpânul să ia — „hapurile”.

Gara dela Roșia e situată și ea destul de departe și călătorul increzător, orientându-se numai după mersul trenurilor, ar rămânea foarte neplăcut surprins, dacă s'ar da jos vre-odată seara, la distanță de 7 kilometri dela oraș.

Trenul scârțâie din ce în ce mai strident, gemând din încheieturile lui de oțel. Își dă și el seama, că a ajuns aproape de țintă și încearcă cele din urmă sforțări, pentru a se putea odihni apoi în tihnă până a doua zi.

Iată iazul... moara lui Tîrcași... și știurțul apare în lumina soarelui de vară și în aceea a amintirilor, ce mă năpădesc de-odată, ca o revărsare de valuri calde și curate, ce mă leagănă și mă mângăie, ca pe un copil...

*

În cele trei zile cât am stat în Abrud, am trăit ca într'un vis, deasupra căruia plutia un văl ușor de melancolie.

Nu mai recunoșteam orașul în lumina elegantă a lămpilor electrice și abia pavajul schilod, de care mă împiedecam la fiecare pas, îmi amintea de vremurile vechi. Oamenii se răriseră și ei — oameni pe cari îi cunoșteam odată și în locul lor veniseră străini, cari mă privesc rece, întrebându-mă par'că, ce caut pe acolo...

În cimitir iarba crescuse înaltă și părțile mei dormeau liniștiți, la umbra frasinilor... Dumniau alături de oamenii de altădată, cari m'adus cu ei în groapă, zilele de belșug și de fericiere... și o parte din sufletul meu.

Prietenii se schimbaseră puțin; în tovarășia lor am petrecut câteva ceasuri de voie bună bucurându-mă de căldura ce o păstrau încă în suflet, de pe vremile bune, ce au trecut.

Ghiuț își acordează vioara, dar țarinile ce le cântă, sună par'că mai trist, ca prinse în suferință dină...

S'a dus Ciuca Todor și baci Aviron și amuțit chiotul de triumf al belșugului de pe valea Cerbului și a Abrudului!

Stau ca sub povara unei așteptări: trebuie să întâlnesc pe cineva și nu știu pe cine.

Așteptam din clipă în clipă, să-l întâlnesc și să-i spun o vorbă, să-mi dea o lămurire, ca să mă liniștesc.

Era o idee fixă, ce mă obseda și în somn.

Și iată că în dimineața zilei din urmă, mă deslușit:

Mijia de ziuă...

Stam tolănit în pat, cu ochii tulburi încă de visuri. Și de-odată, perdeaua se dă la o parte ca prin farmec, și din ceața ce plutea la geam se închiagă o arătare de o frumusețe orbitoare: o femeie în vălul diafan al negurilor. Se apropie încet de patul meu, par'că plutia. Îmi venia să de cunoscută și totuși nu mă puteam desluși, o priveam incremenit, cum se apropie, cu zim-

zic. Cu toate aceste statul nostru major că tactica Turcilor e bună și corespun- re. De sigur că Turcia a început să se atească de război și să-și transporteze de ei cele mai bune din Anatolia, abia încheierea păcii cu Italia, din care cauză răzarea ei generală nu este încă terminată, sciel de împrejurări ar fi fost o mare im- dență să înceapă ofensiva cu trupe așa de e. Prin abandonarea ori cărei rezistențe ontiere, li s'a ușurat celor patru state e mult înaintarea pe teritoriul turcesc, pe altă parte însă baza de operațiune a ar- elor bulgare și sârbești a rămas în urmă, care cauză și aprovizionarea se face cu multă dificultate.

Toate aceste momente vor cădea cu multă atate în cumpănă, când trupele turcești Asia mică vor apare pe câmpul de război, nd cu forțe superioare ofensiva împotriva garilor, a Sârbilor, a Muntenegrinilor și a ecilor. Cercurile noastre militare așteaptă primească în câteva zile știri autentice de câmpul de război. Haosul ce domnește în atarea știrilor de pe câmpul de luptă se da- rește faptului că nu li s'a permis să iee parte i corespondenților de război, nici atașajilor itari străini. Corespondentului Dvoastre i spus la statul major al armatei că motivul incipal pentru îndepărtarea corespondenți- r de război și a atașajilor militari străini e cruzimea barbară și desperarea cu care a Turcii și dușmanii lor împotriva tutu- r dispozițiunilor dreptului internațional. E vorba acum de existența sau neexistența Tur- ci.

Austriacus.

O indoită lecție politică.

Reproducem din „Convorbiri Literare” următorul remarcabil articol, datorit, de si- gur unui bărbat de stat al României.

I.

De câțva timp ziarele italiene se ocupă de România și de politica guvernului român, cu un interes ce ne onorează în parte, iar în parte ne întristează, fiindcă interesul nu e lipsit de nota ironică, ce incolțește în suffe-

betul ei supraomenesc, cu ochii plini de făgă- duinți.

— Cine ești tu? — întrebai, cu o sfortare extremă, întinzându-mi bratele.

— Nu mă cunoști? — întrebă ea cu un surâs ușor.

— Te cunosc... dar nu-mi aduc bine aminte...

— Privește-mă bine!

Și zimbă iarăși, privindu-mă cu nesfârșită dragoste.

— Ci spune odată, cine ești!

Ea își duse degetul la gură și-mi șopti, cu un ușor tremur din genele ei catifelate.

— Sunt Timereța ta, prietene! Am venit să-ți rămas bun.

Am sărit ca nebun din așternut și mi-am în- dus bratele, să o cuprind.

De trei ori am îmbrățișat arătarea diafană

— și de trei ori ea mi-s'a strecorat din brațe, ca o negură ușoară, ca un vis de dimineață...

tul oamenilor bine crescuți, când aceștia cred că au creat ingrați.

Este evident că Italia se aștepta să gă- sească în opinia publică românească, dacă nu entuziasm, cel puțin simpatie. Războiul său în Tripolitania putea să fie judecat cu asprime de orice popor, — nu de poporul românesc.

Și Italia avea dreptate.

Dela cele mai depărtate timpuri ale alcă- tuirei sale politice de astăzi, Italia a fost re- fugiu sau sprijin al Românilor. Poetii, cons- piratorii, oamenii politici români nu s'au a- dresat niciodată în zadar climatei blânde, po- porului primitor și bărbaților politici ai Ita- liei. Dela Bălcescu, care a murit la Palermo, scriind paginile istoriei lui Mihai Viteazul, la Vasiile Alecsandri, care merge la Torino spre a reprezenta pe Alexandru Ion I și la Paris spre a cere protecțiunea lui Cavour și mai târziu a lui Nigra pe lângă Napoleon III; dela bărbații politici italieni, la școlile italiene; dela arta și literatura italiană la industria italiană, — niciodată nu s'a refuzat nimic.

Acesta este adevărul, și trebuie să-l spu- nem, căci e mult mai ușor a discuta, când amândouă părțile sunt de bună credință.

E o lecție de istorie și de bună credință, a aminti Românilor că într'un moment grav al vieții lor politice, în momentul recunoașterii independenței, Italia a fost cea dintâiu putere semnatară a Tratatului dela Berlin, care n'a mai ținut seamă de clauza admiterii Evreilor în masă, ci a recunoscut pur și simplu inde- pendența României. Era prim ministru italian Agostino Bepretis, iar reprezentantul Italiei la București Baronul Fava. Autorul acestor rânduri a avut onoare să audă pe Baronul Fava, pe când era ambasador la Washing- ton, descriind emoția lui Ion Brătianu, când îi comunică fericita știre. Guvernul român se zbătea în cele mai mari greutăți: înlăun- tru, o cameră ireductibilă, care cu nici un preț nu vrea să se plece poruncilor Europei; în afară, cabinetele marilor puteri, în cari dom- nea încă spiritul semitic al lui Wadington și Disraeli, impunând recunoașterea în masă a Evreilor. Bărbatul de stat român rămase a- dânc mișcat de hotărîrea guvernului italian, care era și generoasă și politică.

La câțiva ani după aceasta, guvernul ro- mân trecea printr'un nou hop. Era vorba să se facă tăetura marelui M în canalul Sulina. Deși interesul Europei se confunda cu intere- sul României, în acest înțeles că o Dunăre accesibilă vapoarelor tuturor Statelor era mai interesantă decât o Dunăre monopolizată de vapoarele engleze, totuși Comisiunea Eu- ropeană a Dunării primise propunerea dele- gatului Marii Britanii și hotărîse să nu facă nimic. Firește, Anglia era singura țară pre- gătită pentru navigația pe Dunăre. Vapoarele ei puteau să urce pe canalul Sulina în orice timp, cu ape mari sau cu ape scăzute. Interesul Angliei era să nu se mărească taxele de na- vigație, — pe când interesul nostru și al Eu- ropei întregi era să scadă navlul, prin con- curență, și să ajungă la Galați și Brăila, cu înlesnire, vapoarele tuturor statelor, mărind astfel exportul cerealelor noastre. Era mini- stru de externe, la noi, Alexandru Lahovary;

ministru de externe italian, Francesco Crispi, reprezentantul Italiei la București, Conte de Turinelli. Guvernul român începu o campa- nie diplomatică disperată, făcând apel la ca- binetele europene, să înțeleagă evidența inte- resului lor și a dreptății noastre. Toată lumea răspundea amabilități banale, dar toți se as- cundeau după „faptul implinit”. Când însă bătrânul om de stat italian înțelese bine che- stiunea și se pătrunse de dreptatea cauzei no- stre nu stete un moment la îndoială și ne- dete tot sprijinul său. Comisiunea Europeană reveni asupra chestiunii, și astfel se putu adu- ce la îndeplinire mărețul proiect al inginerului sir Charles Hartley.

Dar în afară de aceste două fapte preci- se, cari fac parte din istoria diplomatică a României, câte alte dovezi de iubire nu ne-a dat guvernul italian!...

Pe când școlile dela Brest și dela Fon- tainebleau se închideau elevilor noștri, se des- clideau școlile dela Livorno și dela Torino. În școala dela Livorno au învățat generații întregi de marinari de-ai noștri. Asupra a 40 sau 50 de locuri, ni se rezervă în toți anii două sau trei locuri, cu toate că cererile națio- nalilor sunt cu sutele.

Și când astfel stau lucrurile, nu este ru- șinos să vezi ziare românești publicând lista înfrângerilor suferite de Italieni, pe mare și pe uscat, într'un moment în care acest popor duce un război victorios, la o distanță enor- mă, fără a se tângui, fără a cere sprijinul ni- mănui, fără a se împrumuta dela străini, ba chiar fără a împrumuta la ai săi, ci numai cu excedente bugetare, cu mijloace economi- site la timp? Priveliștea pe care o dă astăzi Italia este înălțătoare. Toate luptele de partid s'au oprit, toate urile au tăcut. Socialiștii, re- publicanii, anarhiștii au intrat sub pământ, amenințați cu exterminarea de masa popo- rului, care își dă banul și sângele. Casei de Savoia, pentru neapărata cucerire a Tripoli- taniei și Cirenaicei. Când cineva urmărește de aproape acest războiu, rămâne uimit de admirabila pregătire a statului major italian, precum și de valoarea flotei.

În aceste împrejurări, ar fi inexplicabilă ținuta unei prese dela noi, dacă nu s'ar ști că toate telegramele relative la războiu sunt confecționate la Budapesta, într'o officină sus- pectă.

Firește că guvernul român și presa ofi- cioasă nu pot lua partea unui dintre belige- ranți. Aceasta nu o cere nimeni și suntem în- credințați că mai cu seamă nu o cere guver- nul italian, care știe că noi trăim în relațiunile cele mai bune cu poporul și guvernul turc. Dar, din mila lui Dumnezeu, noi avem și ziare independente, a căror datorie ar fi să cu- noască istoria ultimilor 30 de ani, să cunoas- că și să lumineze opinia publică.

Nimic mai detestabil, pentru un popor tâ- năr ca noi, decât ingratitudea. Toate gre- șelile se iartă tinerilor, numai platitudinea su- fletească nu. (Va urma.)

MANDAT.

Aceia care cu prilejul cumpărării nou- lor de toamnă și iarnă prezintă acest coupon, se va acorda 5% rabat din prețurile noastre fixe.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andr. J. nr. 20

se capătă la

ci 122-100

— palatul Elis —

Scrisoare din Iași.

Se mai face „concentrarea”?... — O farsă sînistră. — Diverse.

I a și 10/23 Octomvrie.

Cel puțin sorții războiului au fost aruncați. Rămâne să se mai vadă de partea cui va fi victoria.

Dar „concentrarea conservatorilor” dela noi — care era pusă în strînsă legătură cu războiul — întârzie, cu tendința de a nu se mai realiza. Rar crize politice cari să se prelungească așa de mult. Iată, au trecut mai bine de două săptămâni de când sîntem în plină criză — și rezoluția ei, până în momentele acesteia încă n'a fost găsită. S'a vorbit mult în timpul din urmă, accentuându-se chiar, că acuta noastră criză va fi înlăturată prin „concentrarea” partidului conservator guvernamental cu desidența conservator-democrată. Ba, zilele trecute, se prognoștea hotărât că această „concentrare” se va face fără zmin-teală.

De eri însă, cerculă cu inzistență zvonul că, mult dorita apropiere a celor două fracțiuni conservatoare nu se va mai face. Și zvonul a fost confirmat, cu o vădită amărăciune în glas, de câțiva dintre fruntașii locali ai democraților, și, cu o mare satisfacție, de cei inițiați în secretele culiselor guvernamentale.

Cauzele acestei noi ruperi a tratativelor de împăcare sînt mai multe. Se cer, în primul rînd, d-lui Carp anumite declarațiuni cu privire la liberali, în flagrantă contradicție cu cele exprimate în cursul sesiunii parlamentare trecute. D-sa a refuzat scurt, amenințînd că-și dă demisia din șefia partidului. Cu atitudinea d-sale se solidarizează cei mai mulți guvernamentali: unii din înaltă considerație pentru capacitatea politică a d-lui Carp, alții numai pentru a nu vedea realizată „concentrarea”, care are să însemne, printre altele, și împărțirea avantajelor cu noii fuzionști, cari până acum au digerat pânea amară a opoziției.

Am crezut cătăva vreme, împreună cu toată lumea, că față de gravitatea evenimentelor externe actualul guvern ar putea fi considerat „incompatibil” (nu „incapabil” — cum a binevoit odată zețarul să culeagă...) Privind însă piedecile, de ordin pur personal, cari se spun de atăta vreme „concentrării conservatoare” (tratativele de împăcare se fac, cu neconținute întreruperi, din Mai trecut), fără vrerea noastră devenisem optimiști...

În ultimul moment însă, vine știrea că tratativele de împăcare fiind definitiv suspendate, d. Titu Maiorescu e pe punctul de a prezenta dimisia cabinetului.

Mai rămân, așadar, două soluții: ori un guvern de coaliție conservator-conservator-democrat, ori un guvern liberal.

Și, dat fiind că, sînt puține speranțe ca vre'una din fracțiunile conservatoare să cedeze din pretențiunile lor — se pare că tot cel de-al treilea va câștiga, punînd capăt certelor interminabile dintre consevatori: partidul liberal.

Ziarele aduc amănunte cu privire la o glumă de prost gust, ale cărei urmări au fost apreciate mai deunăzi de Curtea cu jurați din Roman.

Corespondentul din Piatra-N. al ziarului „Adevărul” a publicat mai de mult în ziarul citat o știre cum că studentul Teodoru, dela Universitatea din Iași, s'ar fi sinucis. Familia studentului, cetînd informația de mai sus, a început să facă pregătirile de înmormîntare, deplasându-se chiar la Piatra (fiind de loc din Roman) spre a aduce „cadavrul mult regretatului ei fiu, nepot etc.” Mare le-a fost însă uimirea părinților găsînd pe fiul lor bun-teafăr. Mai mare trebuie să le fi fost însă bucuria.

Ziarul fu dat, bine înțeles, judecății — și Curtea cu juri l-a condamnat deunăzi la 2000 lei daune-interese, iar pe girațul său responsabil la cinci zile închisoare.

Întâmplarea face senzație, toată lumea dînd dreptate reclamantului care a tras, după cum merita, la răspundere pe provocatorul

unei farse, atît de lipsită de sare, care putea să aibă urmări mai grave.

În imposibilitate de a-și traduce simpatia față de conaționalii lor sârmani, românii basarabeni cu stare își îndreaptă obolul lor peste granițele vitrige ale biete Basarabii.

După marele Stroescu, care încarcă atît de marinos pe Români ardeleni cu darurile sale bogate — ne este dat să înregistrăm acum și gestul mai mult decît nobil al soților Mărgărintescu din Basarabia, cari au donat Universității ieșene suma de 10.000 de lei pentru ajutorarea studenților săraci.

„Se înmulțesc revistele” spune lumea cu îngrijorare. Și, în loc ca revistele, jenate de această constatare foarte puțin măgulitoare, să mai dispară — se înmulțesc mereu.

E însă, fără îndoială, un bine cînd o revistă e pornită măcar cu intențiuni curate.

Și se pare că dintre acelea va fi revista ieșană „Sânziana”, a cărei apariție e avuțată pentru 1 Noemvrie. Va fi bilunară, și pusă sub îngrijirea unui mîunchiu de tineri publiciști, dornici de a munci cinstit la clarificarea unei atmosfere literare atît de turburi.

Pe de altă parte, față de avîntul pe care l-a luat în ultimul timp mișcarea teatrală, se mai anunță aci o revistă, intitulată „Teatrul”, care să răspundă acestei necesități.

St. P. Mold.

Memoriul studenției univ. române din cernăuți.

Tinerimea universitară română a ținut în după amiaza zilei de Miercuri o adunare în sala soc. „Armonia” în care a hotărît să se înainteze președintelui țării contelui Meran un memoriu, în chestia școlilor românești în comunele mixte și în cele răsărești.

Memoriul a fost prezentat președintelui de o deputațiune a studenților în ziua următoare. Contele Meran a promis studenției, că se va interesa de justele ei cereri. Iată și memoriul în chestiune:

În baza dispozițiilor legilor școlare imperiale din 14 Mai 1869, a legii școlare a țerii din 30 Ianuarie 1872 și a legii fundamentale de stat din 1867 statul este obligat să înființeze școli de minoritate, în comunele unde populațiunea este mixtă.

Națiunea românească stăruiește de zeci de ani să se aplice dispozițiile acestor legi și față de dînsa. De zeci de ani luptă reprezentanții națiunii române pentru activarea de școli de minoritate în acele sate, în cari soartea a voit să locuiască și Rutenii. Forurile competente însă, grație uneltirilor dușmanilor noștri etnici, nu au ținut cont de drepturile noastre garantate prin lege.

Este fapt istoric că Răzeșii din comunele de peste Prut sunt descendenții eneșilor, celor din tîi stăpîni în principatul Moldovei, reprezentanții vechiului drept românesc, cunoscut în istoriografia europeană sub numirea de „ius valachicum”, „antiquum ius valachicum” și „laudabile ius valachicum”.

Asemenea este fapt istoric că acești Răzeși până nu de mult au vorbit numai limba românească și numai în urma unor referinți vitrege au fost siliți să învețe limba ruteană. Redeschimbarea sentimentului lor național a fost numai o chestie de timp, care în ultimii ani a luat ființă. Cererea lor justă după crearea de școli românești a devenit de tot insistentă. Această cerere nu suferă astăzi să fie desconsiderată mai mult, dat fiind că acești răzeși două veacuri înainte de venirea Rutenilor în Bucovina apar în istorie ca Români. Făcînd deci răzeșii o parte integrantă din corpul națiunii românești li se compete dreptul de a avea școli de minoritate cu limba de propunere românească.

După o luptă de zeci de ani ni s'a dat în urmă dreptul de a activa în mai multe comune cu populațiune mixtă școli particulare românești. A trebuit însă să punem totul în mișcare ca să înlăturăm piedecile, cari ni se puneau în cale. Că aceste piedeci ni se făceau de dușmanii noștri etnici, am putut-o înțelege. Dar, că chiar autori-

tățile noastre să ne facă atătea greutăți asta n'am înțeles-o și nici nu o înțelegem, pentru că este în interesul general al statului, ca toate elementele, cari îl compun să-și aibă cultura lor națională.

Cu durere trebuie să amintim, că autoritățile noastre se pun luntre și punte, ca să ne împiedece a crea în comunele cu populațiunea mixtă școli românești. N'am cerut concursul nimărui pentru înființarea acestor școli cu cheltuielile noastre. Și cu toate, că acest drept ne este garantat prin legile fundamentale totuși autoritățile noastre au ținut să nu ia cont de acest drept și fac tot posibilul pentru a ne împiedeca în dezvoltarea noastră culturală, în loc să ne sprijinească acțiunea întreprinsă de noi în această direcție. În schimb însă autoritățile noastre dau tot concursul lor celorlalte națiuni pentru dezvoltarea lor culturală. Avem cuvînt să pretîndem ca să ni se dea și nouă ocazie li se dă și altora de a ne dezvolta pe terenul școlar. Suntem siliți să protestăm cu toată energia contra uneltirilor ce le pun la cale autoritățile noastre, împotriva dezvoltării tendințelor noastre culturale.

Starea financiară a statelor balcanice.

După părerea tuturor cunoscătorilor războiului din Balcani nu va putea dura vreme îndelungată și aceasta numai din cauza stărei financiare proaste în care se găsesc toți beligeranții.

Războaiele moderne au costat cu mult mai mult decît cele din secolul trecut din cauza armelor perfecționate ce se întrebuințează, a munițiilor superioare și a marelui număr de oameni ce iau parte la luptă. Astfel, ca să dăm numai două exemple mai cunoscute ori cui, este de ajuns să menționăm că războiul dela 1877 l-a costat pe ruși mai mult, de un miliard de ruble, revenind câte două milioane ruble pe zi, iar războiul cu Japonia i-a făcut să cheltuiască mai mult de 2 jum. miliarde ruble, adică peste patru milioane ruble în 24 ore.

Bineînțeles că statele balcanice vor cheltui cu mult mai puțin, dar făcînd proporția se va vedea că ele vor cheltui cu mult peste puterile lor. Aceasta le va îndemna să pună capăt războiului îndată ce micul lor fond de rezervă va fi epuizat, deoarece obișnuitul lor mijloc de alimentare bugetară extra-ordinară, creditul în străinătate, le-a fost cu desăvârșire suprimat de cătră marii bancheri din Europa.

În privința Turciei se știe că gospodăria financiară a ei a fost întotdeauna mizerabilă. Se zice chiar că până în venirea regimului junete nici nu exista buget regulat întocmit, așa cum se obișnuiește în statele moderne. Orice deficit se acoperea din împrumuturi pe cari Turcia le plătea destul de scump și destul de nerăgulat. Din cauza aceasta în 1903 s'a înființat, în urma intervențiilor repetate a creditorilor direcțiunea creditului public, care îngrijește de regulata achitare a cupoanelor. Direcțiunea datoriei publice are venituri speciale din domeniile statului și un tribut anumit din partea Egiptului.

Toată datoria publică a Turciei revine la 130 lei de fiecare locuitor. La prima vedere s'ar părea că datoria aceasta nu este mare, totuși ea apasă mult asupra statului și populațiunii în genere din cauza că forta productivă a imperiului nu este dezvoltată.

Până la 1910—1911 Turcia nu-și publică bugetele. După bilanțul acestui an reiese că la venituri a avut 26,015.101 funți turcești, iar la cheltuieli 32,997.772 funți, ceea ce în franci ar da un deficit de vre-o 15,000.000. Cum a fost acoperit deficitul acesta nu se spune nicăiri.

Războiul de astăzi îl va sustine cu banii ce i-a împrumutat încă din anul trecut la Paris și Viena, din fondul de rezervă care i-a mai rămas, din milioanele confiscate dela Abdul-Hamid și din ceea ce va produce impozitul special al războiului.

Dintre toate statele balcanice, Bulgaria ar avea starea cea mai bună, socotînd după bugetele echilibrate din ultimii 3—4 ani. Dar și pe dînsa o apasă o datorie publică de vre-o 700 milioane lei, adică 154 lei de fiecare locuitor. Deși are bogății naturale multe și poate căpăta

Sărutându-și logodnicul, căpitanul Dumitrieff, d-soara Baceavaroa a spus cu ochii înmuiați în lacrimi: „Iar tu dragul meu, în care îmi puseseam toate speranțele viitorului, mergi și îți fă cu prisosință datoria. Nu șovăi, căci atunci nu mai ești demn de iubirea mea; mori mai bine cu glorie pe câmpul de onoare, căci aceia ce ai iubit-o se va ruga viața întreagă la mănăstiri, pentru odihna sufletului celui pe care l-ai iubit, dar care a pus mai presus patria decât sentimentul său”. Adresându-se apoi trupelor cu un gest larg și maestros spune „că femeile bulgare, preferă

mai bine să fie văduve, decât să aibă bărbați lași și nepatrioți”.

Acest discurs pronunțat cu un puternic accent de patriotism, a făcut o mare impresie în rândurile trupelor. Mai vorbese apoi colonelii Ciacarov și Dumitroff, după care trupele sunt imbarcate.

La ora 1 în sunetele muzicii și uralele mulțimii trenul s'a pus în mișcare. Cu același tren au mai plecat peste 100 doamne și domnișoare de bună condiție, înscrise ca dame de caritate la Crucea roșie.

tră artileria bulgară, încât numai puțini Turci s'au putut retrage în fortul de unde încercaseră asaltul.

In șesul Maritei.

Sofia. — Ieri lângă satul Jurus, pe malul Maritei, aproape de Adrianopol, trupe bulgare au respins cu mari pierderi o divizie turcească. Mulți turci au pierit în valurile râului.

Statele balcanice vor ocupa Macedonia.

Frankfurt. — Din Constantinopol se anunță ziarului „Frankfurter Zeitung” că asupra operațiilor celor patru armate ale statelor balcanice a domnit până acum oarecare nesigurță. Se credea că Bulgarii vor opera în Tracia, în timp ce Grecii, Muntenegrenii și Sârbii vor opera în Macedonia. Acum se arată că această credință a fost falsă întrucât și Bulgarii înaintează în Macedonia. Cele 4 state balcanice s'au înțeles să ocupe acele pozițiuni pe cari înainte de acordul lor, le considerau ca fiind în sfera influinței lor. Statele balcanice speră că dacă vor realiza planul lor și se vor fi așezat în Macedonia, marile puteri vor întreprinde o acțiune diplomatică în favoarea lor.

Forțele turco-bulgare.

Viena. — După datele ultime sosite aci și concentrate de cercurile competente, forțele turcilor și ale bulgarilor sunt următoarele pe ziua de astăzi:

Intre Dimatca, Midia Kirk-kilise, Adrianopol și Mustafa-Pașa, Turcia a concentrat 19 până la 20 divizii, cu un total de 200 mii oameni.

— Bulgarii au concentrat între Hascovo și Harmanli, în fața armatei turcești, 7 divizii active și 7 brigăzi de rezervă, cu un total de 220 mii de oameni. Tot în acea parte se află o divizie și o brigadă de cavalerie sârbească, numărând 16 mii oameni.

Armata bulgaro-sârbă, care se luptă la granița rumelioră, numără deci 264 mii oameni.

La Küstendil, pentru apărarea drumului ce duce la Sofia, bulgarii mai au o divizie și o brigadă de rezervă (30 mii oameni) ajutate de o divizie sârbească de 15 mii oameni. În fața lor, stau 9 divizii turcești compuse din 80 mii oameni.

Lupta de lângă puntea Calogero.

Atena. — Un detașament grec mergând în recunoaștere către satul Kaltiades și dirijându-se către puntea din Calogero, a fost atacat de inamic, care dispunea de mitraliere și tunuri cu tir repede. Un ofițer și 1 soldat au fost răniți.

— Generalul Danglis telegrafiază din Elasoia că armata continuă mersul înainte fără a întâlni rezistență serioasă.

— Acelaș general telegrafiază că o luptă s'a încins între trupele grece și turcești la defileurile din Sarantaporon. Grecii se bat cu curaj.

Acelaș general telegrafiază din satul Linița că lupta a trebuit să fie întreruptă din cauza întunerecului. Trupele grece s'au apropiat de pozițiile inamice și vor rămânea în pozițiile lor până a doua zi.

Victorie bulgară.

Stara-Zagora. — Kardjili a fost ocupat de bulgari. A fost făcut prizonier comandantul garnizoanei cu un întreg detașament otoman.

Războiul balcanic.

Bulgarii au ocupat fortăreața Kirk-Kilise. — Rîuri de sânge la Adrianopol. — Luptă decisivă contra Üskübului. — Sârbii au ocupat orașul Kumanovo. — Muntenegrenii spre Scutari. — 30.000 de Turci impresurați de Greci. — Confederație balcanică. — 200 mii Ruși în Caucazia. — Armatele aliate amenință Constantinopolul?

A r a d, 25 Octombrie.

O mare baie de sânge s'a vărsat de trei zile în jurul fortăreței turcești Kirk-Kilise, care a căzut ieri după o uriașă învingere a Bulgarilor. Trupele turcești, zdrobite de Bulgari, au fost cuprinse de o mare panică și au fugit spre Constantinopol. Lupta aceasta pare a fi începutul dezastrului armatei turcești și este totodată prima luptă în stil mare din războiul actual. În aceeași zi generalul turcesc Zekki Pașa, contrar știrii noastre din numărul de ieri, a fost înfrînt lângă Kumanovo de armata sârbească de sub comanda principelui moștenitor Alexandru. Generalul sârbesc Zifkovic a luat orașul Novibazar, zilele trecute a căzut Priștina tot în mâinile Sârbilor, iar Grecii au ocupat orașul Serfidse și țin încunjurați peste 30.000 de Turci. Peste câteva zile, dacă aliaților le va merge tot așa ca până acum, ei își vor da mâna la Üsküb, mai ales că Muntenegrenii de sub comanda generalului Martinovici care parlamentează cu garnizoana turcească din Tarabos, le stă deschis drumul spre Scutari.

În urma acestor fulgerătoare și numeroase victorii ale coaliției balcanice, lumea străină, care a avut până acuma cuvinte de cea mai mare laudă pentru armata turcească, a rămas consternată. Ce să însemne aceste înfrîngeri cari se înmulțesc pe zi ce merge?

Iată însă că la judecarea armatei turcești s'a uitat un lucru, un mare lucru: s'a uitat că armata turcească de azi nu mai este cea din 1877. De când cu răscoala junilor turci, spiritul ostășesc, și disciplina de fier a început să dispară din rândurile oștirii. Junii turci au fost cei dintâi cari prin răscoala lor au introdus sămânța nedisciplinii în șirurile armatei. Vechiul regim turcesc, care astăzi e la putere, a pus mâna pe aceasta tot cu ajutorul armatei. Din pricina aceasta ofițerii conspirau unii împotriva altora, întrebuițând pentru planurile lor politice pe subalternii lor. Nu trebuie să scăpăm din vedere și alt moment însemnat: de când cu introducerea constituției în Turcia, s'a introdus și în armata turcească serviciul militar obligator pentru toți locuitorii, fără deosebire de confesiune și naționalitate. Aceste elemente nouă

compuse din Bulgari, din Sârbi, din Albanezi și din Greci erau niște elemente destructive, cu tendințe centrifugale. La prima ciocnire cu armatele conaționalilor lor, ei depun armele și se dau prinși, sau o rup la fugă, producând prin aceasta în șirurile celorlalți ostași turci dezordine. Altfel nu se poate explica numărul cel mare de prizonieri turci și înfrîngerea numeroase ale Osmanilor. Cazul acesta dă mult de gândit cercurilor conducătoare turcești, cari văd în lipsa aceasta de disciplină un dezastru.

Bulgarii au ocupat Kirk-kilise.

Stara-Zagora. — Oficial se comunică: După o luptă crâncenă bulgarii au ocupat fortul Kirk-kilise. Turcii s'au retras în mare dezordine spre Bunarhisar, lăsând pe câmpul de luptă o baterie de mitraliere și 14 trăsuri cu munițiuni.

Știrea despre victoria bulgarilor în Sofia.

Sofia. — Vestea despre victoria bulgarilor la Kirk-kilise s'a răspândit ca fulgerul în oraș. Mii de oameni au traversat strada principală având drapele de ale statelor balcanice și în cântări patriotice. În fața palatului regal și a casinei militare manifestanții aclamau pe regele și armatele aliate. Manifestații sgomotoase s'au făcut apoi și în fața consulatelor Greciei, Serbiei, Rusiei și Angliei. Manifestanții au cântat aci imnul național bulgar. Întâlnind în stradă pe consulul Panas al Greciei manifestanții l'au ridicat pe umeri. Clopotele tuturor bisericilor sunau, potențând par'că bucuria zilei. Astăzi s'au oficiat parastasuri în toate bisericile din Bulgaria pentru soldații căzuți în luptele de până acum și slujbe de mulțumită pentru victoria armatei bulgare.

Râuri de sânge la Adrianopol.

Constantinopol. — Ministrul de războiu a publicat următorul comunicat oficial:

„Luptele dintre Adrianopol și Kirk-kilise devin tot mai sângeroase. Linia de foc se extinde acum dela Kirk-kilise până la malul stâng a râului Tundza, respective până la Adrianopol. De ambele părți piedecile sunt foarte mari. Numărul răniților turci e colosal.”

Sofia. — O puternică divizie turcească, care la 6 klm. depărtare dela Adrianopol atacase pozițiunile bulgare, a fost aproape nimicită de că-

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statul, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se rînovază. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Un aeroplan bulgar făcând recunoașteri.

Milano. — Un aeroplan de război bulgar a plecat dela Mustafa-Pașa spre Adrianopol, într-o excursie de recunoaștere, ca să spioneze pozițiile turcești. Observându-l avionul turcești au tras focuri asupra aeroplanului, îndrăzneaușul pilot a scăpat însă teafăr.

Cumanovo ocupat de către sârbi.

Vranja. — Oficial se anunță, că Sârbii au ocupat Cumanovo. Armata turcească compusă din 3 divizii s'a retras în dezordinea cea mai mare. Sârbii stăpânesc acum asupra întregului oraș.

Belgrad. — Știrile oficiale sosite ieri după amiază din Vranja anunță intrarea trupelor sârbești în Cumanovo, după ce au respins atacul artileriei turcești. Știrea lansată din Constantinopol despre înfrângerea trupelor sârbești la Cumanovo e, prin urmare, neadevărată.

Belgrad. — Ieri seara s'a anunțat oficial din Vranja următoarele: Armata sârbească a atacat azi pozițiile turcești, cari se află înspre nord dela Cumanovo și aparate de 3 divizii turcești. După o luptă foarte vehementă turcii au fost puși pe fugă retrăgându-se spre Ūsküb. Armata sârbească de prezent se află între Cumanovo și Ūsküb. Cumanovo e în mâna sârbilor.

Asediarea Lozengrad-ului.

Belgrad. — Din cartierul general bulgar, dela Stara-Zagora, se anunță că, armata bulgară a început asediarea Lozengrad-ului. Aci armata bulgară a întreprins pentru primădată lucrările de asediu, cari n'au putut fi transportate împotriva fortăreței Kirk-Kilise.

Turcii în cursă?

Atena. — Trupele turcești de pe șesul Aljakmon se află într-o situație disperată. Aici se crede, că Turcii ori vor capitula, ori vor începe o luptă disperată. Turcii se află într-o adevărată cursă, în fața unui adevărat Sedan. Intreagă armata turcească compusă din 30.000 soldați se poate considera nimicită. Se crede, că într-o săptămână Grecii vor ajunge la Salonic.

Alianța statelor balcanice se va preface în confederație.

Atena. — Cercurile diplomatice de aici se ocupă cu următorul proiect pe care vor să-l execute după încheierea păcii: În viitor puterile balcanice nu vor permite nici un fel de amestec extern în chestiile balcanice. Schisma care despărțeste cele două biserici ortodoxe va fi ștearsă și patriahul ecumenic va fi recunoscut de cap suprem. Fiecare naționalitate se va folosi de limba sa liturgică. În scopul acesta se va constitui o comisie mixtă, care va elabora un regulament militar unitar, apoi legi penale, comerciale, agrare și industriale egale pentru toate patru statele. După termenul de scadență al contractelor acum în vigoare nouile contracte ale fiecărui stat se vor încheia numai cu aprobarea celui alt aliat. **Președintele federației balcanice va fi regele Greciei.** Dacă cei patru regi din Balcanii nu se vor putea întâlni pe câmpul de război, atunci această întâlnire va avea loc cu prilejul jubileului regelui Gheorghe în Atena.

200.000 ruși în Caucazia.

Constantinopol. — Concentrarea trupelor rusești în Caucazia inspiră îngrijorări foarte serioase. Poarta este informată din sursă sigură, că efectivul armatei rusești dela granița Anatoției de sud, atinge cifra de 200.000 oameni.

Sârbii în Novibazar.

Berlin. — Contrar știrilor oficiale din Belgrad despre ocuparea Novibazarului, raportorul din Belgrad al ziarului „Deutsches Tageszeitung” un confirmă știrea despre ocuparea acestui oraș: Prin urmare e mai probabil că, *trupele sârbești au suferit o simțitoare înfrângere în fața Novibazarului.*

Belgrad. — După o luptă crâncenă și sângeroasă armata generalului Zsivkovići, a intrat alaltăieri după amiază în Novibazar. Poporația sârbească i-a primit cu mare însuflețire. Trupele sârbești au ocupat încă cu o zi înainte fortificațiile din jurul Novibazarului și atunci deja s'a decis soarta orașului. Armata sârbească a avut de învins dificultăți foarte mari, trebuind a lupta continuu cu trupele arnauților nedisciplinați. *Sârbii încă n'au ocupat Cumanovo, împrejurimea orașului e însă în mâna lor.*

Semlin. — După o luptă crâncenă care a durat trei zile, trupele sârbești au ocupat în sfârșit Novibazarul și au intrat în oraș. Corespondentul ziarului „Neues Wiener Tagblatt” anunță din sursă bine informată că, Issa Boljetinatz a fost împușcat. După cum se vorbește l'ar fi împușcat chiar generalul Zsivkovići bănuindu-l că ar fi fost cu două fețe. Banda lui Boljetinatz în mare parte a trecut de partea Turcilor.

Ocuparea Sieniței.

Belgrad. — Oficial se anunță, că ieri la orele 2 d. a. trupele sârbești au ocupat Sienița. Știrea a produs în oraș o bucurie și însuflețire indescriptibilă.

Muntenegrenii au incendiat orașul Plevlje.

Sarajevo. — „Sarajevoer Tagblatt” primește știrea din localitatea Clijimița, care se află în apropierea graniței sandjaciului, că *Muntenegrenii au incendiat orașul Plevlje.* Toți mohamedanii se refugiază în Bosnia. Alaltăieri au sosit aci 39 soldați și 2 ofițeri turci, cari au fost prinși și dezarmați de către soldații austro-ungari la Celebici. Pe azi se așteaptă alți 80 soldați turci refugiați. Ofițerii turci au declarat că situația lor a fost de tot critică după ce cu ajutorul poporației sârbești au fost aruncați în cursă.

Spre Scutari.

Constantinopol. — Muntenegrenii au început a ataca orașul Scutari dinspre partea ostică a lacului Scutari și încearcă a pătrunde în oraș dinspre muntele Tarabos, care se află spre apus. Trupele otomane din Scutari au fost întărite cu rediții trimiși din Valona, și astfel orașul deocamdată nu e amenințat.

Salonic. — Essad Pașa a început ofensiva împotriva Muntenegrenilor. Coloana generalului Martinovići a asediat fără nici un succes până acum muntele Tarabos. Știrea despre biruința decisivă a Turcilor se așteaptă aci în tot momentul.

Podgorița. — Muntenegrenii au ocupat la poalele muntelui Tarabos mai multe puncte: Vraca, Koplic și Rijoli. Tribul Poșbirba a declarat observarea unei atitudini neutrale.

Podgorița. — Muntenegrenii au ocupat înălțimea Kraja, care e un punct strategic foarte important, care dominează muntele Tarabos. Pe înălțimea Kraja au fost așezate imediat tunuri. Se vestește cu Turcii au început tratativele pentru capitulare. Muntenegrenii sunt înclinați a le permite trecere liberă, dacă mai întâi vor preda toate armele. De alaltăieri din Podgorița se transportă continuu muniție și proviant, chiar și în timp de noapte. De ieri nu se mai aude bubuitul tunurilor.

Rieka. — Regele Nikita a petrecut întreg timpul pe lacul Scutari. Partea cea mai mare a

trupelor muntenegrene au pătruns până în satul Stoj, locuit de malisori în imediata apropiere de Scutari. *Atacul orașului Scutari dinspre nord e iminent.* Regele cu cei trei fii ai săi și cu statul major a ținut în Stoj un consiliu de război. Prințul Mirco a luat comanda brigadei care s'a luptat cu mult eroism la Tuzi.

Regele a ținut apoi o vorbire trupelor. Operațiunile militare sunt împiedecate de două zile de ceață și ploaie. *Coloana generalului Vukotici a pătruns alaltăieri în Guzinje.* În împrejurimea acestei localități Arnăuții au opus o rezistență foarte mare.

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 Octomvrie 1912.

Personale. Azi au petrecut câteva ore în mijlocul nostru trei frați din Bucovina, dnii *Dr. Silvestru O. Isopescul, V. Lițu și G. Lițu.* La amiază iubii noștri oaspeți au plecat cu trenul de Timișoara spre Caransebeș, unde vor participa la căsătoria religioasă a dlui *Dr. I. Piticariu,* medic la spitalul țarei din Cernăuți, cu drăgălașa dsoară *Florica Barbu,* fiica dlui profesor *Dr. Petru Barbu* din Caransebeș.

Rectificare. În Nr. 216 al acestui ziar, la Informațiuni, sub titlul: „Renegații batjocorese tricolorul nostru” am publicat o notiță, în care se spunea că *d. Moldován Ödön,* ofițer la poliția din Arad, ar fi avut un conflict cu un fecior *Petru Petrescu,* care ar fi purtat la piept tricolorul român. Din sursă vrednică de crezământ primim acum informațiunea, că conflictul din chestiune nu s'a întâmplat. Este absolut neadevărat, că *d. Moldován Ödön* ar fi dat ordin vre-unui polițist, să rupă tricolorul român de pe pieptul vre-unui oarecare *Petru Petrescu.* Regretăm foarte mult că am fost victima unor informatori de rea credință și-i cerem scuze dlui *Moldován Ödön,* căruia — rău informați — i-am adus acuzații neintemeiate.

Mulțămită publică. Marele mecenat Vasile de Stroescu a contribuit cu suma de 200 cor. la edificarea bis. gr. cat. românești din Suciag. Rugăm pe marinosul donator, să binevoiască a primi mulțumirile noastre cele mai profunde și recunoștința, ce pururea i-o vom păstra cu drag în inima noastră. — *Beniamin Rusu* preot, *Ioan Sumurducan* curator prim.

Din ale episcopiei gr. cat. ungurești. Cu tot spiritul tardiv și reactionar al Românilor prinși în cercul episcopiei gr. cat. ungurești, se pare a se afla chiar între cărturarii români unii cari se împacă cu noul „mediu”, cari n'au simțit în sufletul lor, cât de puțină revoltă, cari se împacă cu tot ce le cade sub simțuri. Cu adâncă durere suiletească înregistrăm vestea cu un astfel de caz, că anume preotul gr. cat. *T. din comuna S.,* comitatul Solnoc-Dobâca ci-că ar arde de dor să vină cât mai în grabă pârinateasca episcopie gr. cat. ungurească, răzîmându-se pe motivul că: „ai noștri nu știu respecta și cinsti oamenii”. — Să mai înțelegi, dacă mai poți!

Nouă cancelarie advocațială. *D. Dr. Emil Muresan* anunță că și-a deschis cancelaria advocațială în Mocui.

Dela soc. „Petru Maior”. Primim următoarele:

Biblioteca societății „Petru Maior” din Budapesta, s'a îmbogățit cu 53 volume, și anume: *D. Dr. Elie Dăianu* protopep în Cluj ne-a dăruit 11 volume, *d. Mihail Strajanu,* directorul liceului „Carol” din Craiova, 9 volume; *d. Dumitru Lupan,* profesor la liceul român din Brașov, 13 volume, *d. Dr. Teofil Bogdan,* șeful sanatorului din Perchtoldsdorf bei Wien, 24 volume; *d. Dr.*

Biroul tehnic

G 324

Inginer diplomat Robert Goldschmidt

autorizat legal.

Telefon: 489.

Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnico-industriale

:-: Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-:

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

▲ Execută stabilimente hidrodinamice și de mori. ▼

▲ Liferează mașini pentru toate ramurile industriei. ▼

George Maior, profesor la școala de agronomie dela Perestrân, 7 volume.

Exprimăm și pe calea aceasta profundele noastre mulțumiri.

Budapesta, 24 Octombrie 1912. Vasile Stoica, președinte Emil Teosu, secretar.

Serată literară în Arad. Duminică seara muncitorii români din Arad vor ține în sala ospătăriei „Milenium” o serată literară. Vor fi declamații, cântări și se va ține și o conferință. Inceputul seara la orele 8. Intrarea liberă.

Ar fi de dorit ca publicul nostru, mai cu seamă intelectului, din Arad să dea mai multă atenție acestor serate ale muncitorilor români.

Vinovații în catastrofa de pe Dunăre. Din București ni se comunică: În urma anchetei făcută de către inspectorul general al porturilor și căpitanul Hârșova s'a stabilit că vinovația completă se datorește vasului ungar „Széchenyi”, iar căpitanul secund al acestui vas care-l conducea, a fost dat judecării pentru omor prin imprudență și trimis parchetului din Constanța. Ministerul de război, pentru pagubele aduse vasului și victimelor, a hotărât să se intenteze o acțiune societății ungare de navigațiune pe Dunăre.

O groaznică deraiare de tren. Din Șofronia lângă Arad, ni se telegrafiază că azi dimineață trenul de cătră Szajol a deraiat în gara Șofronia. 8 vagoane, între cari unul de cl. I și două de cl. II au fost complet distruse. Sunt vre-o 16 răniți între cari 5 în mod grav. Amănunte în numărul de mâine.

Un analfabet — mare promovator al culturii. Lucrul acesta nu se petrece în țara minunilor, în America, ci în marele imperiu moscovit. Nu de mult a murit în Kansk despărțământul Jeniseisk (Rusia) țărănul Timofeier, care, deși nu știa nici scrie nici citi, și-a dedicat toată averea și viața pentru scopuri culturale. Astfel în Kansk a pus bază unei școli de fete prin fundațiunea sa de 12.000 ruble, iar timp de 35 de ani a susținut numai din puterile proprii mai multe școli elementare. În testamentul său lasă trei case în preț de 25.000 ruble pentru întemeierea unei școli de fete. Afară de acestea a mai lăsat o fundațiune pentru burse de 6000 ruble și o altă fundațiune de 5000 ruble pentru întemeierea unei școli agricole, și în sfârșit 10.000 ruble altor instituții culturale din Kansk și jur. Toate acestea în „barbata” Rusie.

Orchestra italiană în otelul „Central”. Orchestra și corul de operă G. Verdi dela teatrul „Scala” din Milano, compus din 7 bărbați și 1 femeie, sub conducerea profesorului Luigi Sparapani începând de mâine, 26 Octombrie n., va concerta în localitățile otelului „Central” din Arad.

Mâinile femeilor — semne distincte ale raselor. Iată despre ce scrie d-na Sjebinow în revista din Kiew „Nowoje Oborénije”. Mâinile cele mai frumoase le au chinezile. Degetele lor sunt subțiri și se desfac armonice din corpul mâinii. Nu sunt noduroase, dar lasă să se vadă construcția extra-fină a scheletului. Pe lângă aceste calități prețioase mâinile chinezilor sunt, după d-ra Sjebinow, foarte moi și foarte delicate, fără ca să aibă însă moliciunea mâinilor atâtor Europene! Foarte frumoase ar mai fi și grănilor Indienilor. Atâta doar că oasele sau mai bine zis sgârșiturile mâinilor lor sunt foarte flexibile, încât se pot îndoi în toate direcțiunile. Femeile de harem ale Persilor și Turcilor ar avea mâini prea moi, deci puțin estetice. Americanele au, fiindcă acolo se dă peste tot o atenție deosebită educației fizice, — mâini foarte bine îngrijite, dar se înăspresc prea curând din cauza sportului exagerat ce se face acolo. Cu croare observă d-na Sjebinow, că adesea a întâlnit „ladie” (doamne și d-șoare Americane) a căror palmă era înscortșată de

sportul cel mult, înocmai ca palmele unor muncitori. Mâinile cele mai puțin îngrijite între Europene le-ar avea Nemțoicile și Englezoicile. În mâinile lor un avantaj se pare ca un instrument de lucru în mâinile unui cozac. Rusoaicele și Franțuzoaicele ar avea dimpotrivă mâini mici, chiar prea mici. Scriitoarea află că e o mare greșală purtarea de inele în degete, care ar trebui să acopere anumite defecte. Italienele ar avea mâini neingrijite, murdare chiar. Cele mai frumoase mâini le-ar avea însă Spaniolele, a căror superioritate stă în arta indiscripabilă a mișcărilor lor. Trebuie să vezi, zice scriitoarea, o Spaniolă cum își aprinde țigara, cum ține și întrebuințează avantajul, cum îmbracă paltonul și cum face toate celealalte, ca să-ți poți face o închipuire despre eleganța, despre grațiile și întreg farmecul acela nespus cu care își mișcă Spaniola mâinile. — Ce noroc că Venus din Nilo nu are mâini, căci altfel te miri ce critică i-ar mai fi tras și acestei cele mai frumoase intrupări artistice a frumuseții femeiești, niște scriitoare al de Sjebinow.

Un balon trăsît de fulger. Din Bitterfeld vine știrea că balonul sferic „Berlin II” plecat din acest oraș, a făcut explozie lângă Spanenberg. Balonul intrase într'un nor și probabil a fost victima fulgerului. Locotenentul Stichler și inginerul Goehricke cari se aflau în nacelă au fost onorâți.

Un examen în extremis. Tânărul Popow făcea studii foarte serioase la universitatea din Paris. După o muncă îndelungată și grea ajunsese aproape la capătul drumului. Mai avea numai să-și susțină teza de doctorat, pentru care își pregătise o lucrare foarte savantă despre planeta Hecuba. Câteva zile numai și... Și iată, în ultimul moment un bucluc extraordinar: tânărul savant este mobilizat. Căci Popow, după cum îl arată și numele, este bulgar. Ca atare el a fost chemat în patrie, să-și facă datoria sub drapel. De mers ar fi vrut el să meargă. Dar chiar așa, fără titlul de doctor, iar nu se putea. Omul muncise ani de zile și voia să isprăvească odată, înainte de a se apuca de altceva.

Popow s'a prezentat deci decanului și rectorului, cerind să se instituie imediat o comisiune extra-ordinară, înaintea căreia să-și susțină teza. Lucrul nu era tocmai ușor, într'u cât anul școlar nu începuse încă și profesorii se aflau duși care încotro, savurându-și în liniște restul vacanței. Dar Popow a insistat atât de mult încât autoritățile școlare s'au înduioșat. Tânărul acesta care manifesta deopotrivă dragoste de știință și dragoste de patrie, li-s'a părut că merită o mână de ajutor. S'a telegrafiat deci de urgență pela diferitele stațiuni balneare și climaterice unde se puteau afla profesorii respectivi; aceștia au fost mobilizați la Paris pentru o zi. Popow le-a expus rezultatele lucrării sale, și lucrul s'a aranjat.

Popow e sub drapel în Bulgaria. Dar nu un Popow oarecare, ci dr. Popow, cel care, într'o sesiune extraordinară și în fața unor profesori culeși de pe drumuri, și-a trecut cu un deosebit succes teza de doctorat, tratând despre „Hecuba”.

Presă slavă și războiul din balcani. Evenimentele din Balcani și entuziasmul nemărginit ce a cuprins popoarele slave aliate formal și neformal, a dat ocaziune ca presa tuturor slavilor să găsiască subiecte variate. În Sofia deși ziarurile au fost reduse, din cauza lipsei de lucrători, la două și chiar o pagină, totuși găsește loc să dea avânt entuziasmului războinic și înălbătează prin versuri și proză, pe luptătorii ce merg să moară pentru patrie. Toate ziarurile bulgare au în frunte poezii patriotice, maișuri ocazionale de un entuziasm nemărginit, cari caută gloria străbună, prevestind victoria armelor bulgare pe câmpia Adrianopolului. Dar poeziile acestea n'au numai caracter liric, ci u-

nele din ele chiar intră în domeniul politicii. Astfel zilele acestea s'a tipărit într'un ziar niște versuri dedicate... Europei, în cari se descrie egoismul și interesele materiale ale Mariilor puteri, cari nu permit ca popoarele creștine din Turcia să fie liberate și îndeamnă guvernul și poporul bulgar să nu țină seamă de o punerea Europei, ci să declare război Turciei, având asentimentul tuturor slavilor și a întregii lumi civilizate. Asemenea poezii întâlnesti zilnic în orice foaie și sunt cetite cu multă plăcere.

Dar poezii ocazionale nu fac numai bulgari. Și sârbii împestritează coloanele ziarelor din Belgrad cu versuri ocazionale, după cum nici Muntenegru nu se lasă mai pe jos. Aceștia au cel puțin de poet pe capul lor încoronat, care și de astădată și-a acordat lira după diapanoză războinic, slăvind vitejia muntenegreană în versuri eroice. Una din aceste poezii se zice că a fost cetită de regele Nichita înainte de a fi tras primul foc de tun contra Turcilor, poezia intitulată: „Ave Caesarilor morituri te salutant”, care a fost apoi reproducută de toată presa slavă.

Războiul a atras foarte mulți corespondenți străini. Printre aceștia însă, cei cari s'au grăbit să vie, au fost ziaristi slavi: din Rusia, Polonia, Serbia, Croația, Dalmația, Boemia, Galiția, etc.

Corespondenții ziarelor slave sunt cei mai menajați, iar rușii se simt chiar ca la ei acasă. Informațiunile pentru aceștia sunt mai ușor de căpătat și cu mai puțină rigurozitate cenzurate. De aceea în ziarurile slave găsești ceea ce nu poți găsi în altele, iar articolele trimise din Sofia de către corespondenții slavi sunt numai cuvinte de îmbărbătare pentru Sârbi și Muntenegri. În ziarurile rusești, ideea unirii tuturor slavilor este propagată cu același entuziasm ca și la începutul înființării ligei panslavice și se socotește că alianța de azi a popoarelor slave din Balcani este începutul realizării marelui ideal. Solidaritatea presei slave, față de ideea urmărită acum de Sârbi, Bulgari și Muntenegri se vede la fiecare rând.

Nimic nu se petrece în Bulgaria fără să aibă ecou în ziarurile slave din afară de Balcani și nici un atac contra popoarelor balcanice al presei străine nu poate scăpa fără răspuns din partea acestor ziare.

Nostima ispravă a unui pungaș. Un pungaș dibaci s'a prezentat deunăzi la un magazin de odăjdii bisericești și bijuterii din București unde târgui marfă de vre-o 800 lei. Înainte de a plăti negustorului — care se afla singur în prăvălie — își manifestă dorința de a face un cadou unchiului său, arhimandrit în provincie spunând că i-s'ar părea nemerit să-i dăruiască de onomastica lui niște odăjdii scumpe. Bine înțeles că negustorul primi bucuros vestea începând a pune pe teighea tot ce avea mai scump și mai bogat. Clientul se opri la unele din odăjdiile arătate însă spre a se convinge că vor aranja pe unchiul său rugă pe comerciant să le încerce, într'u cât se potrivea de minune taliei lui cu a arhimandritului. Negustorul se execută bucuros gătindu-se cu hainele bisericești de credeai că e episcop, însă când fu gata de odată clientul puse mâna pe pachetul cu bijuteriile alese și o rupse la fugă. Negustorul, uluit, ieși după el în stradă tipând cu disperare. Dar lucra și mai ales comercianții vecini văzându-l îmbrăcat în odăjdii în mijlocul străzii crezură cu drept cuvânt că a înebunit subit și în loc să se ocupe de hoț, se grăbiră să-l potolească cu vorbe bune.

Peste câteva minute lucrurile se lămuriră, dar era târziu căci hoțul se făcuse nevăzut.

z. „Tokio” extirpător de bătăturii. Se poate folosi cu succes contra bătăturilor (la picioare), negelilor și contra scortășării pielii. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătăturilor. — 1. dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Vis-à-vis de Librăria „Diecezană”.

(Pi 340-52)

Prepararea rumului și a lichorurilor în mod casnic:
100-200 procente economie, 20 fileri, 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaie, sau orice extracte de lichoruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de lichor foarte fin. La fiecare sticlă se aduce și modul de preparare.

La schimbul unei sume de 30 fil. în mărci postale trimis franco o do-ă de moștră din ori care extract de lichor sau rum.

Magăzin principal: **Parfumerie „Hygiena” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea casei hotelului „Coroana”.

Ultima oră

Adrianopol impresurat de bulgari.

Stara-Zagora. — Impresurarea Adrianopolului e fapt împlinit, deoarece o a doua puternică divizie bulgară a ajuns în fața forturilor și astfel s'a mijlocit legătura cu a trela armată bulgară, care vine din Tirново de-adreptul spre Kirk-kilise.

Sofia. — Avantposturile armatei bulgare au intrat în gara externă dela Adrianopol.

Aseidiul orașului Scutari.

Rieka. — Trupele muntene grece au impresurat orașul Scutari și în acest moment se află la o depărtare numai de 10 klm. dela oraș. Ieri regele Nichita împreună cu trei fii ai săi a fost în satul Toja, unde împreună cu statul major a avut loc un consiliu de războiu. Prințul Mirko după ce a luat conducerea trupelor învingătoare dela Tuzi a ținut o cuvântare ostașilor în care, între altele, a spus:

— *Fraților, veniți cu mine la Scutari, nu pentru a să devastăm istoricul oraș sârb atât de mult cântat, ci ca să liberăm pe frații noștri pentru o nouă viață.*

Regele Nichita și-a luat rămas bun dela fii săi într'un mod foarte înduioșător. După ce i-a îmbrățișat i-a rugat să crute, cât se poate, viața soldaților increzuți lor. Regele s'a reîntors apoi la cartierul general. După plecarea regelui început bombardarea orașului Scutari.

În același timp trupele generalului *Martino-vici* bombardau muntele Tarabos. Turcii osteniți și descurajați de nesuccesele lor de până acum, spre ziua au părăsit pozițiunile retrăgându-se în partea sudică a muntelui. *Generalul Martinovici a provocat pe turci să capituleze. În acest moment decurg tratative privitoare la capitulare.*

Știri din Constantinopol.

Constantinopol. — Ministrul de războiu a plecat azi la Adrianopol.

Ministerul de războiu a ordonat reactivarea imediată a tuturor ofițerilor în retragere.

Secretarul consulatului bulgar din Adrianopol a fost adus în fața tribunalului martial, pe motiv de spionaj în favoarea Bulgariei.

O nouă victorie bulgară.

Viena. — Ziarelor vieneze li-se comunică din Stara-Zagora: După învingerea dela Kirk-kilise, spre seară, Bulgarii au avut o altă învingere frumoasă: *au ocupat Nevrokope*. 360 soldați și 2 ofițeri turci au fost făcuți prizonieri. Trupa aceasta este compusă numai din bulgari macedoneni. Ei pot fi considerați ca dezertori, deoarece, după mărturisirile lor, ei la primul moment binevenit au depus armele trecând de partea bulgarilor. Regele Ferdinand i-a cercetat schimbând câteva cuvinte binevoitoare cu ei, apoi a strâns mâna ofițerilor.

O eroină sârbă.

Vranja. — Despre o domnișoară anume So-lia Iovanovici se povestesc lucruri minunate.

Ea a îmbrăcat haine de soldat și a plecat cu mirele său pe câmpul de luptă. La Mardare ea a luptat în sirul prim, dovedind un curaj extraordinar.

CRONICA SOCIALA

Mulfămită publică și dare de seamă.

În numele Reuniunii române de cântări și muzică din Bocșa montană, exprim pe această cale călduroase mulțumiri tuturor Reuniunilor de cântări, corporațiilor și a celor prea stimați particulari, cari prin participarea și adesiunea lor, au contribuit la ridicarea succesului moral al serbărilor, ce am aranjat cu ocaziunea sfîntirii steagului Reuniunii noastre.

În special mulțumesc, acelor prea stimați contribuenți, cari fie prin răscumpărarea cuiului lor, fie prin ofertele lor benevole au contribuit la sporirea fondului Reuniunii noastre, dând astfel cel mai efectiv sprijin unei instituții, care stă în serviciul culturii românești și asigurându-i în acest chip și un frumos succes material.

Socoata venitelor și speselor din prilejul sfîntirii steagului, cenzurată prin o comisie specială și aprobată de comitetul Reuniunii, arată pe lângă acceperirea pretului de 950 coroane al steagului și tuturor celorlalte spese, un venit curat de 1258 coroane 39 fieri, așa, că azi averea Reuniunii face în bani 2550 coroane.

În fine observ, că atât socoata cât și lista contribuenților, sunt — spre aducere aminte și în secul exercitării controlului public — introduse în protocolul de ședințe al Reuniunii noastre.

Pentru Reuniunea română de cântări și muzică:

Bocșa-montană, 23 Octombrie 1912.

Ioan Marcu, președinte.

PAGINI RASLEȚE.

În Muntenegru.

Impresiile celebrului romancier Pierre Loti dintr'o călătorie prin țara Regelui Nikita.

Celebrul scriitor, Pierre Loti, care astăzi apelează la America să intervină în conflictul balcanic, luând apărarea Turciei, a vizitat Muntenegru și a notat impresiile sale în volumul „Fleurs d'Ennui”. Reproducem câteva din aceste pagini.

I.

Capitala: Cetinșe.

Ceasurile șapte. — Călăuzele noastre reapar, pentru a nu ne mai părăsi de data asta. Acum ne roagă să mergem la pas, pentru a-i menaja, pe ei și pe animalele lor cari sunt oboșite: merg chiar înaintea noastră, pentru a ne împedeca de a ne zori, moderându-ne cu bastonul lor. În sfârșit, câte o luminiță care apare departe, departe, ca într'o poveste; apoi, o adunare de lumiri destul de vii, a căror arătare e o surprindere pentru imaginație în mijlocul acestor singurătăți foarte întunecate.

— Cetinșe! ne spun călăuzele. Lucrurile merg bine, remori. Mai e un ceas de drum!

...Acum, aspectul apare mai puțin dezolat: ici și colo sunt grămezi mai negre, care trebuie să fie mănunchiuri de copaci, verdeață: din când în când, un foc arată o colibă: apoi lătrături de câni în mijlocul tăcerii, — chiar glasuri de oameni... Ne apropiem.

De-odată ne trezim în șes — un șes care trebuie să fie șase sau opt sute de metri înălțime dar care e neted ca un teren de aluviune: un fel de cerc încunjurat de munți, o oază în mijlocul acestui deșert de pietre.

Cetinșe e zidită aci, înăuntru: luminile se apropie.

Acum drumul e drept și larg, ceea ce ne odihnește.

Iată luminile lângă noi, și cele dintâi căsute.

Întrăm într'o stradă destul de largă, luminată de lanterne cu gaz, și mărginită de case scunde foarte albe.

Cetinșe, al cărui aspect uimește toate așteptările noastre. Ne așteptam să vedem un cuib de hufnițe, cu ziduri vechi, cu case îmbătrânite înălțate pe munți. În loc de asta vedem un oraș deschis, aliniat corect pe șes: nici un zid și reverbere pentru a lumina trecătorii: o atmosferă de liniște, foarte surprinzătoare, o înfățișare pe atât de liniștită și ciuștită, pe cât de strălucitoare și handitească înfățișarea locuitorilor săi.

De-a lungul acelei străzi, sunt dughene cari amintesc pe acelea din Orient, în interiorul cărora se văd oameni foarte de treabă, cu vesta brodată, stând la teighea.

Afară, întâlnim pâlcuri de oameni cari ne privesc sosirea, niște ilcăi zdraveni învâliți în mantale negre, cu lungi cuțite de argint, care strălucesc la cingătoarea lor. Printre muntene-greni, ni-se pare că zărim și albanezi: nu ne putem explica acest amestec.

În mijlocul satului, călăuzele ne spun să ne scoborâm, în fața unui stabiliment, cu un aspect foarte cum se cade, care este hotelul din Cetinșe — eram călări de mai bine de șapte ceasuri.

Ne urcăm în odăile noastre care au o înfățișare foarte nevinovată și modestă: mobilele sunt noi fabricate probabil în țară, de tâmplari naivi, după modele demodate: zidurile sunt albe cu var: totul e de o curățenie care învesește. Ferestrele sunt înghețate. Jos, Muntenegrii cântă în surdina lungile lor cântece de război, care ne leagă și ne face să dormim bine.

...Sgomotele voioase ale dimineții pătrund pe ferestrele hanului: paserile care se sbiecuiesc pe coperiș, cocoșii și găinile care stau la taifas sub ferestrele noastre, miei cari beheie, o fetiță care cântă un imn slav.

Cerul a desemnat pe ferestrele noastre flori fine și străvezii: prin ele se vede cerul albastru și frumosul soare care strălucește.

Liniștea asta, dulcele svon al câmpiei, aceasta curte liniștită a satelor, ne dau la deșteptare impresii pastorale.

Sunt impresii neașteptate, continuând surpriza acestui șes neted, acestor țarine de grâu și a căsuțelor albe.

Jos, lângă foc, servitoarea hotelului ne servește cafeaua neagră, în ceșculițe, ca în Orient. Servitoarea e o fată frumoasă cu trăsăturile feței aspre, pieptănată după moda țării, cu o suvită de păr în diademă, un voal mic negru, căzând pe ceafă.

Am vizitat repede Cetinșe, privind pe fereastra hanului mi-am făcut o idee complexă.

Strada, aproape unică, prin care am intrat, e lângă noi, plină de soare. Foarte dreptă, foarte largă din cauza căsuțelor care o mărginesc de amândouă laturile.

Era frig: aerul care intra pe fereastră era rece și curat: numai expirând simți că ești sus în munți. Câmpia albă și înghețată strălucește sub strălucirea clară a soarelui de primăvară.

Această mare stradă de sat are un aspect cu totul particular, un aer de capitală: se vede că e un „forum” marele bulevard. Grupe de oameni se plimbă, discută cu însufletire. Vorbesc de sigur, politică: de sigur, sunt votabili din satele vecine, veniți în orașul principelui lor, pentru a trata afacerile ținuturilor lor. Au costume frumoase, arme frumoase și paradează sub soarele de Noemvrie.

Totul e în miniatură în Cetinșe: o mică tipografie, unde se tipărește un mic jurnal, muntene-grean: o mică cazarmă: un mic spital, un mic oficiu postal, unde se eliberează puținele scrisori cu efegia principelui. Capitala asta nu are o înfățișare serioasă, pare o țară amuzantă, o microscopică imitare de oraș.

În Cetinșe casele sunt proprii, pe diulăuntru ca și pe dirafară. Sunt foarte simple: odăile spoite sunt zugrăvite cu var, pictate cu deseneuri albastre, foarte naive deseneuri de copil: mobilele sunt foarte modeste: în fiecare colț stau sfintele icoane.

Icoanele sunt vechile imagini ale sfinților, pe care părinții le transmit copiilor, sunt de aur

și de argint, cari de multe ori valorează mai mult decât casa întreagă.

Lângă ele stă acățată câte o lampă bătrână de argint, se păstrează câte o bucată veche din oasele vre-unui marțur, încrustată cu vre-un metal de pret, ca un giuvaer de valoare — și în fața acestora se roagă.

Cum se schimbă peisajul sub aspectul cerului!

Părăsăm Cetinje într-o splendidă zi de toamnă; străbatem desertul de pietre în cele mai luminoase ceasuri ale zilei dela două la patru.

Cerul e curat cu desăvârșire. Ploile din a-jun au accentuat culorile lucrurilor — au dat aerului o mai mare transparentă.

Tara asta e aproape pretutindeni cenușie, de un cenușiu, aproape uniform în întinderea lui; în această monotonie însă sunt o mie de detalii: chilimuri de mușchi, mici cristale de ghiată cari strălucesc ca pietre prețioase, plăci de mușchi cari strălucesc ca bucăți de catifea verde și învălmășagul negru al crengilor moarte.

Infățișările triste sunt scâldate de soare și îndepărtările chinute ale acestei țări de piatră sunt alburii ca o lavă sub soarele foarte albastru. Tăcerea e mare și liniștea e mare peste Muntenegru. Cerul fără nici un nor, care se întinde deasupra noastră, e de-o limpiditate mediteraneană, de o culoare admirabilă.

Pe ici pe colo, trei patru sătulețe, înfipte în spărturi gigantice sau acățate ca niște cui-buri de vulturi, făcute din piatră cenușie; mereu aceiaș culoare, fără nici o verdeață.

Sunt câmpuri pe cari nu le bănuisem. Nu ne puteam închipui, noi cei din Franța, cum sunt câmpurile în Muntenegru. Din depărtare în depărtare se zărește în mijlocul acestei aridități cer-culețe de pământ negru, de cele mai multeori sunt prin văgăune, prin colțurile cele mai uscate, aceste cercuri în miniatură, încunjurate cu grije de ziduri din toate părțile, nu au nici cinci metri pătrați, aceste câmpuri factice. Apoi kilometri întregi nu se mai întâlnește pământ.

În fiecare din aceste cerculețe rotunde de pământ, se vede în deobște lucrând cu sapa câte-o femeie, dând la o parte pietrele care cad în continuu din mâlțimi peste aceste plantații microscopice. Femeia asta a clădit cu sudoarea frunții sale câmpul pe care îl cultivă...

ECONOMIE.

Zaharizarea mustului.

După afirmarea astronomilor un an mai nefavorabil ca acesta nu a mai fost de 137 ani. Timpul nefavorabil, ploile și cerul noros au lipsit de razele soarelui și căldura trebuincioasă strugurii, astfel, că în anul acesta cu greu se pot afla struguri în cari să fi ajuns formarea zaharului la gradul recerut, respective natural. Dar în viile stricate de peronosporă (rodie, fulger), de făinare (oidium tuckeri), de molie (Cochylis) și de ghiată, nu numai că nu se dezvoltă zaharul trebuincios, dar nedesvoltându-se strugurii îndeajuns încep a putrezi. Astfel vom avea în multe locuri un vin acru, rău și aplicat la toate morburile. Între astfel de împrejurări, — cine voieste să-și îmbunătățească vinul, — trebuie să zaharizeze mustul de cu bună vreme.

Notez însă aici, că, — după cum scrie foaia: „Revue de viticulture” din Franța, — „vinul din mustul zaharizat este mai expus la morburii, ca vinul cu conținut de zahar natural, pentru că din zaharul pus rămâne o parte nedisolvată, care este apoi stratul respective nutremântul bun pentru morburile vinului”.

Legea nouă a vinului din 1908 art. XLVII permite zaharizarea mustului dar numai pe lângă observarea legii, a regulamentului și ordinațiunii mai nouă ministeriale reg. ung. din 28 Septembrie a. c. În următoarele vom încerca a face cunoscut proprietarilor de vii dispozițiile acelei legi în speranța, că vor trage ceva folos din ele vierii.

Aplicarea zaharului (estras din cartea mea: „Cultivarea viei și manauarea vinului, a morbu-

rilor și vindecarea lor”. Carte cu 153 ilustrațiuni și cu o estindere pe 300 pagini, aprobată de ministerul reg. u. sub Nr. 96, 780/912 VIII--1).

Aplicarea zaharului la must este, afară de unele cazuri, oprită.

Zaharizarea în restimpul dela stors până cel mult la 30 Noembrie a aceluiaș an este permisă numai la cerere dela diregătorii îndreptățiți la aceasta și pe lângă observarea regulilor de control și exclusive pentru a îmbogăți conținutul de tot puțin de zahar al mustului. Aceasta se poate face însă numai până la conținutul de zahar, ce se obține între împrejurările din anii normali. *La un hectolitru de must însă la nici un caz nu este permis a adauge mai mult de 4 kilograme de zahar.*

Pentru a obține îngăduință de zaharizare, trebuie înaintată cererea în acest scop la vre-un directorat de școală de vierit sau la inspectorii de vierit și vinuri din locurile respective. (Ord. § 17.) Contra deciziunilor (hotărârilor) aduse în această materie, cel ce a cerut îngăduință, poate apela în restimp de 15 zile dela înmănuarea deciziunii, la ministrul de agricultură. Pentru zaharizare se poate folosi numai zahar rafinat de napi sau de trestie. Folosirea altui fel de zahar, precum de aspreală, de struguri, de cartofi, zahar topit în apă, zaharimă, sirup de zahar etc. este oprită.

Este strict oprită apoi zaharizarea mustului sau vinului cu scopul de a obține vin dulce. (§ 5.)

Vinul sau mustul zaharizat nu se poate numi „natural”, „veritabil” sau cu alt atribut prin ce s'ar putea naște presupunerea, că n'ar fi fost zaharizat. (§ 5.)

Cei ce amestecă în must materii oprite de lege, asemenea cei ce-l aduc în circulație ca vin „natural” sau „veritabil” comit falsificare și se pedepsesc cu 8 zile până la 3 luni închisoare și cu 10—100 coroane amendă în bani (§ 38.)

La rugarea pentru îngăduința zaharizării, se alătură din fiecare soi de vin câte un litru de must ca mostră. Când e pe-o formă vinul din mai multe buți, se ia din fiecare bute și amestecându-l se face un litru. În cazul acesta se poate trimite din 20 buți: cel mult însă până la 150 hectolitri — numai un litru. Dacă mustul e adunat dela mai mulți vânzători se poate trimite ca mostră un litru și dacă cantitatea trece peste 150 hectolitri.

Mustul cu conținut de zahar dela 15 grade în sus (măsurat cu gradatorul Klosterneuburg) nu-i permis a-l zahariza. (§ 20.) Între anumite împrejurări însă, când în acel ținut, în anii normali a îndatinat a fi mustul mai sus de 15 grade, se permite a-l zahariza între marginile legii și de acolo în sus.

Dacă mustul e din raionul altui inspector de vierit, — numai după transportare se poate recurge pentru zaharizare.

În rugarea pentru obținerea îngăduinței de zaharizare se pune: Numele și locul producătorului, locul unde s'a produs vinul, cantitatea și culoarea vinului, dacă este cumpărat sau roadă proprie, gradele mustului dela cules și în fine cantitatea de zahar ce voiese a adauge la must. Totodată se comunică locul și timpul zaharizării.

Dacă mustul a fost cumpărat dela mai mulți producători, numele acestora se alătură într'un conspect la cerere. În conspect se indică numele dela cine a cumpărat, locuința aceluia, cantitatea mustului dela fiecare și locul unde s'a produs (comuna și comitatul). Sunt de lipsă aceste date, căci numai astfel poate hotări, că până la câte grade poate admite zaharizarea.

Ca să nu fiarbă (fermenteze) mustul până ajunge la destinație, se pune în mostră 10—15 picuri de formalin, care se poate cumpăra în apotecă.

Dacă respectivul director sau inspector reg. u. ar dubita în mostra trimisă, iese pe spesele recurentului în fața locului, ca să se convingă despre adevăr. Diurna se plătește la percepătorul de dare.

Respectivul este îndreptățit să fie de față la zaharizare și chiar pentru aceea recurentul este dator să se țină strict de terminalul defipt. Organul de control se poate substitui prin cine voieste. Spesele de drum și diurna le supoartă recurentul.

Dacă zaharizarea nu s'a putut face la termi-

nul defipt, recurentul poate cere termen nou; dar trebuie să se țină strict de terminalul dat sub urmărirea unei pedepse aspre.

La tipografia „Patria” din Budapesta IX. Căoi ut, se pot căpăta tipărituri gata, cari trebuesc numai umplute cu datele de lipsă.

Zaharul se aplică în modul următor: un exemplu: Avem bunăoară 5 hectolitri de must, care are 13 grade și voim a-l ridica la 17 grade. În cazul acesta luăm la fiecare hectolitru câte 4 kilograme de zahar, — total deci 20 kilograme, — și le zdrechim bine într'o troacă de lemn curată. Turnăm apoi pe zahar must (apa este strict oprită) și mestecăm până se topește zaharul bine; astiel pregătit în fine îl turnăm în muștrul, ce voim a-l îndulci și mestecăm și aici bine. Zaharizarea se face mai bine când mustul este în cea mai mare fierbere (fermentație), căci atunci se dizolvă zaharul mai bine.

Din conținutul unui kilogram de zahar dobândim $\frac{1}{2}$ grad de alcool sau 1 grad de zahar după gradatorul de Klosterneuburg; iar în cazul de față conținutul de alcool de $6\frac{1}{2}$ grade l-am ridicat la $8\frac{1}{2}$ sau după gradatorul Klosterneuburg la 17 grade de zahar, prin ceea ce vinul va fi de un gust mai bun și mai tare ca mai înainte.

Danil D. Graur, învățator.

Bibliografie.

La „Librăria Tribunei” se află de vânzare:

Biblioteca Flacăra.

Nr. 10. **Iubirile lui Napoleon** 80 fil.

Nr. 11. **O curtezană pe tron, Ecaterina cea Mare** 80 fil.

Nr. 12. **Marchiza de Pompadour** 80 filer; porto postal.

POSTA REDACȚIEI.

Dnui C. Nedelea, Viena. Dnui Ion Gorun roagă să-i comuniceți rezultatul la adresa sa: București str. Silfidelor 5.

S. C. Lugojel. Am primit o scrisoare atât de mândră de conștientă încât n'am putut-o descrie.

D. N. Poezia trimisă e tot ca cele de până aci.

Șt. C. P. Tasi. S'a făcut o greșală cu circulara din chestiune. Dv. scrieți o ortografie bună și scrieți-o și mai departe. Celelalte nițezuri pe vin din cauza materiale și eu totii le îndur. De îndată-ee se va putea, ziarul se va achita. Salutați *Taugens*. Nu știm de ce este vorba. De affid scrisorile anonime ajung în coș.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Petru Laslo inv. Kisszentlőrincz. Pe anul et aveți — așa precum ne scrieți — încă 3 cor.

Ioan Handrea, Sclcut. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului curent.

Institut de credit, Mehadia. Am primit 11 cor. abonament până la finea anului 1912.

Nicolae Curticiu, Cimpa. Am primit 7 cor. abonament pe Cvat. IV. 1912.

Ioan Franțescu, Dragfaleu. Nu se plătește nimic.

Iosif Badesen, Ghilad. Cum a fost în trecut.

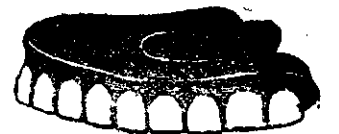
Redactor responsabil: Constantin Savu.

NAGY JENŐ,

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă
garanță de zece ani. (97-120)

Caut

Un candidat de avocat

Un candidat bun, care pe lângă limba perfectă de vorbire posedă un stil românesc corespunzător. Postul se poate ocupa momentan.
Dr. Mátyas Lázár, adv.
(Ba 509-3) Sibiu (Nagyszeben.)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și cărțile și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Ba 287-100)

Publicație.

Lemnul pădurii de goron pentru construcțiuni și de foc, netăiat de 26. ani, în mărime de circa 8-jughere, aflător în hotarul comunei Ciunga (Csongva) com. Alsó-Fehér, 2 chilom. departe de gara Marosujvár, drum bun, șes, se poate cumpăra în ori și ce zi — asemenea și vin roșu de deal, alb și roșu de prima calitate, curat și bun din anii 1910, 1911, producțiunea proprie cu prețul moderat — dela proprietarul: Alexandru Barcian în Aranyosgyéres (com. Torda-Aranyos) având gară principală
(Ba 515-3)

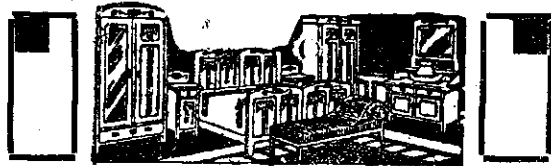
(Ba 116-280) **Gustați Berea SLEPING-car din fabrica „Bragadiru“.**

In atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea juicel și a sligovițului. — Prunii mei nu suferă de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erșegovina (ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez
Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.

VERES FERENCZ

FABRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAR ȘI PENTRU MOBILE. ARANJATĂ CU MAȘINI ELECTRICE
DEJ—DEJÉS, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută totfelul de lucrări în bransa mășarului precum și mobile pentru casă, — birouri, — prăvălii, — farmacii și aranjarea școlilor după orice desen.
Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.
(Ve 195—)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

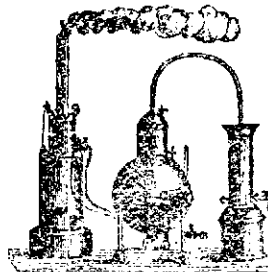
TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințos.
(Ku 108—)

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvágyváros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru vâpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de platire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ba 174-20

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44-46.

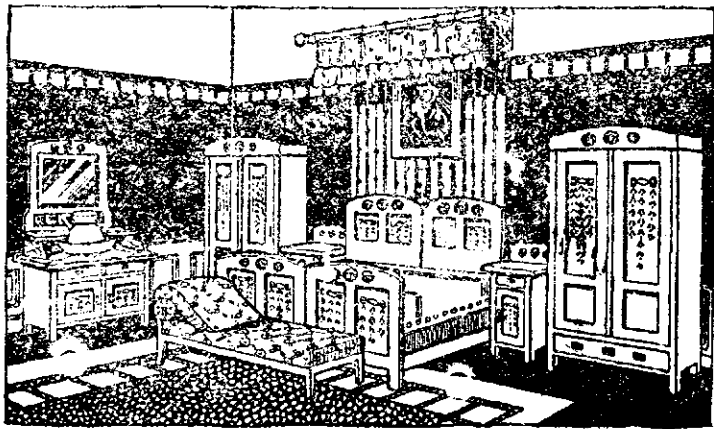
Cea mai renumită

mare fabrică de mobile din sudul Ungariei (VERSECZ).

Ba 113-120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covorașe, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

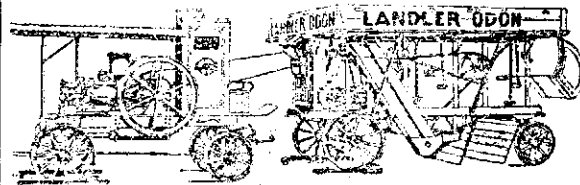

Renumitele **MOTOARE CU ULEIU BRUT**

MOTOARE CU BENZIN. LOCOMOBILE. IMBLĂTITOARE EXCELENTE. ARANJAMENTE PENTRU MORI.

De vânzare pe lângă cea mai deplină garanță și în rate pe mai mulți ani, la:

Landler Ödön Motortelepe, Budapest, VI Lovag-a. 2.

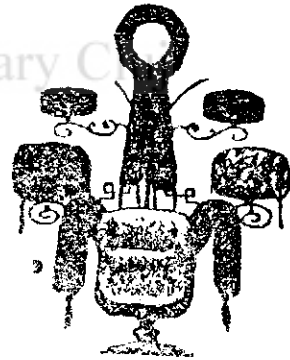
NOUȚATE! Lucru bun și ieftin!
Cheltuielă de lucrare 1/2 t. Fără control dăm partea finanților.
Motoarele pot fi văzute în lucrare și imediat se expediază. Locomotive și motoare uzate se schimbă. Catalog de prețuri ilustrat gratis.
La 161-26

Cel mai mare magazin de blănărie.

Bordy József

Marosvásárhely Széchenyi-tér 52.

Își recomandă în atenția cn. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile.

Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blăne de călătorie. — mănecane, boale căciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrare cu gust. Prețuri ieftine.

Primește orice lucrări de blănărie pentru prăfacere, căptuș, căptușirea și curățarea mantalilor. Serviciu prompt și conștiințos. Nu mai marfa bună și executate de I. n. rang.

Ingrădiri cu pietri mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care intrice piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; decennuri și proiecte face gratis și în provincie.

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Cluj—Kolozsvar, strada Bástija n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

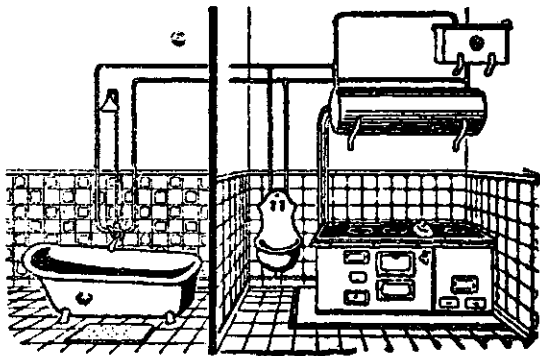
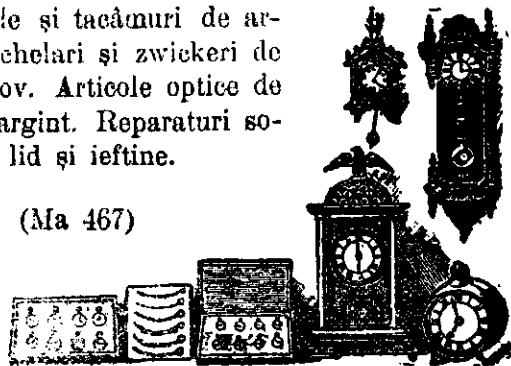
Nr 156-20

Margel N. : ciasnornicar și ORĂȘTIE (Szászváros) Vásárutca

lângă „HOTEL CENTRAL”.

Cel mai mare depozit de totfelul de ciasnornice de aur și argint precum și ciasnornice de metal și nickel. Artiile de argint de China Berndorfer Cristoffle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint. Reparaturi solide și ieftine.

(Ma 467)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani. (Vi 159-60)

Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzate de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuite și prompt.

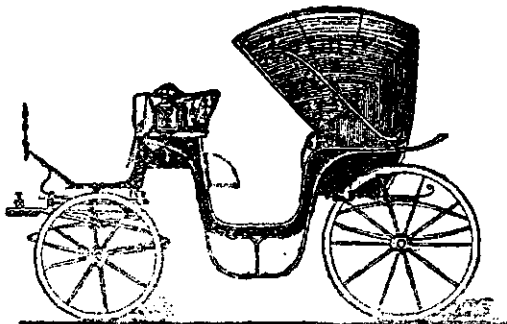
Heinrich Rastel

Ra 70-30

fabricant de trăsuri,

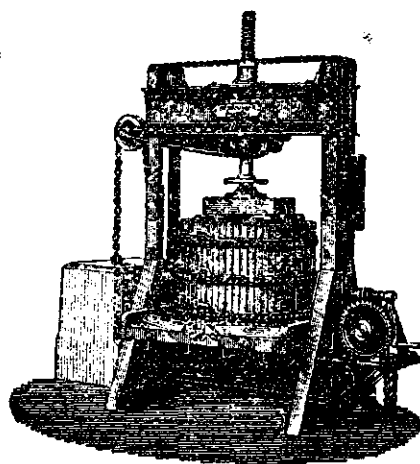
Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum și totfelul de CĂRUȚE. Primesc ori-ce lucrare de reparare și transformare, vopsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

Feitzelmayer Károly

FUNDAT în a. 1831.
Pozsony.

Fabrică pentru totfelul de mașini și aparate de specialitate pentru vinicultură și pivnițerie, calitatea cea mai bună, din materialul cel mai bun; mașini-aparate pentru altoirea viței de vie, teascuri pentru struguri și poame, mori pentru zdrobirea strugurilor, pompe pentru tragerea vinului și a altor lichide.

Fabricațiile mele excelente întrec orice alte fabricații slabe ce se vând în prăvălii.

Catalog de prețuri ilustrat cu provocare la ziarul „Românul” se (Fe 155-16) trimite franco.

EDUARD v. DERERA

urmașul lui BADOCŞAY.

Temesvár-Josefstadt, Seud'er Platz 1.

TELEFON 374.

□ □ □

Telegrame: DERERA, Temesvár.

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de *tinichea, ferecături* la *clădiri* și *mobile*. Instrumente pentru toate ramurile industriale, *Afriqué* de calitate primă, *colivii* pentru pasări, *mese de spălat* pentru culine, *patente*, *dulapuri de gheață*, aparate de făcut unt și aranjamente pentru culine, depozit mare de *vase trainice de fier*, cuptoare „*Meteor*”, cuptorase „*Triumph*”, vase de *aluminiu*, împletituri de drot (sărma) și *sprizuri de vil*.

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

Cine voește să cumpere

INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmár
(SZATMÁR) Deák-tér.

— (In casa lui Koresztes András). —

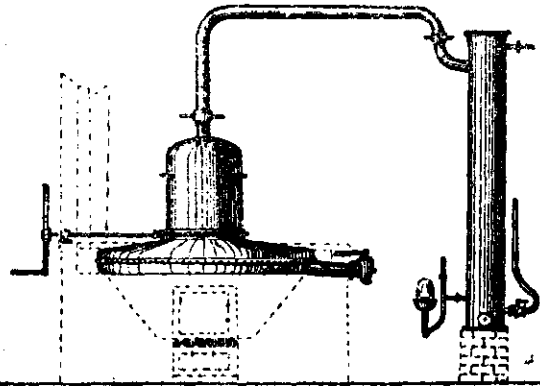

Ține în magazinul său de ghetete bogat asortat numai ghetete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii dragălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghetete și cioboate după măsură.

Arányi Adolf, fabrică de obiecte de aramă

Ujpest Lőrincz-u. 7. (in casa proprie.)

Fabrică și liferează, în cea mai excelentă execuție: CAZANE de fier

rachie, precum și garnituri complete pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vase de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135-30

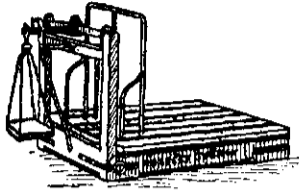
cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Fond. în anul 1872.

Rostély György urmașul lui Ziska

BUDAPEST, VI., Eötvös-u. nr. 51.

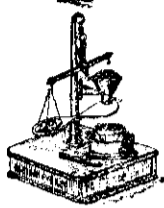
Vis-à-vis de gara de nord. Comunicație cu tramwaul electric din orice parte.

(Ro 338-10)

Articlii pentru fauri, fabrică de cântare pentru cereale și de balansuri centimale. Liferantul bursei de cereale și efecte din Budapesta. —

Reparațiile se execută ieftin și prompt.

Catalog de prețuri, cu provocare la vizitarea „Românul”, se trimite gratis. —

Pomana porcului

se ține în fiecare Sâmbătă la „Iános Vitéz” strada Weitzer Iános, palatul greco catolic. Bucătărie excelentă, mâncări gustuoase, vinuri curate de Méneș și Giroc. Serviciu conștient și prompt. Prețuri foarte ieftine.

Rog binevoitorul sprijin

cu stimă deosebită :

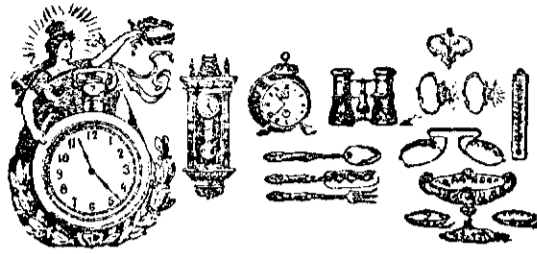
Stefan Sütő,
ospătar.

(S 522-3)

LUDOVIC BINDER

GIUVAERGIU, CIASORNICAR ȘI AURAR
(Membru al Uniunii Horlogere).

MEDIAȘ (MEDGYES) Markt platz nr. 11.

Mare magazin de: oroloage de Elveția, de aur argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendul. Bijuterii fine și articlii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de

China, articlii optici. În marele meu atelier de bijuterii se execută totfelul de bijuterii, și se reparaază cu specialitate bijuterii și ciasornice, pe lângă garanția. Prețuri moderate. Serviciu conștient.

(Bj 433-30)

Totfelul de
mobile de fier
și
matrațe de fir

cu cadru de lemn și fier precum și PATUL-MASĂ brevetat, care ziua se poate întrebuița ca masă, iar noaptea ca pat, se pot procura cu prețuri ieftine dela

fabrica de mobile de fer a lui
Wertheimer Géza

Losoncz, Tugár-tér 3.

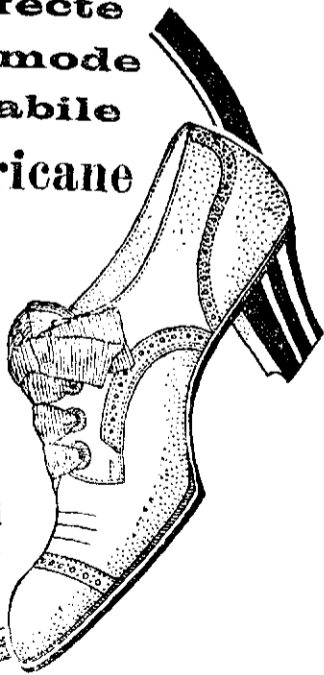
(Ve 167-15)

THE VERA

American Shoe

Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghetă, pălării și articlii de modă pentru bărbați alai

Made by
Wm & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa
ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

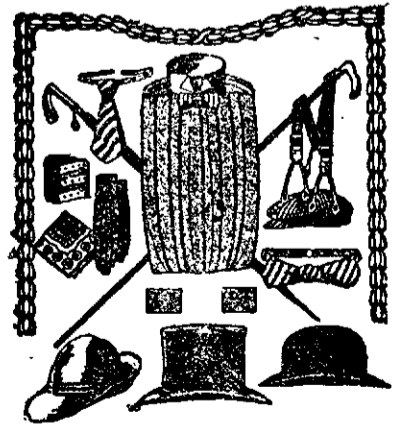
(Ba 233)

Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU
LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de ghetă pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

Ci 99-60

Cel mai mare deposit de blănării I. STEFLEA, blănar

Sibiu-Hermannstadt, Grosser Ring 18.

Imi permit a atrage atențiunea on. public asupra depositului meu, bogat asortat, de boa, manșoane, după moda cea mai nouă, dela cele mai ieftine până la cele mai fine, precum și blane de călătorie, saci pentru picioare, manșoane pentru vânat, căciuli, etc. și tot soiul de piei, — pentru sezonul de iarnă. Pentru veritabilitate garantez.

Reparaturi sau transformări rog a mi-se aduce de vreme la cunoștință deoarece în sezonul înaintat nu pot fi toate primite.

Premiat cu medalia de stat la expoziția de blănării din Budapesta în anul 1911.

[Se 390—10]

Anuarul școlar

(Cronica școlară-Évkönyv)

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școalelor ajutate din partea statului, conținând tipăriturile: *ziuar de primărie, ziuar de frecvențative și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiilor și evenimentelor, consemnarea manualelor întrebuințate, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se află spre vânzare la **Librăria diecezană din Arad**. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit.

(Li 243—8)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911. 1 Octomvrie		1912. 22 Septemvrie 29 Septemvrie	
		ACTIV	
222 061 353	160 103 353 Rezerva metalică aur	163 202 869	229 615 428
	61 958 000 „ trate aur	65 663 000	228 865 869
265 504	Argint și diverse monete		416 769
184 612 791	Portofoliu român și străin		435 823
	(*) Impr. pe ef. publice	10 404 400	201 519 485
18 409 721	„ în cont curent	12 395 475	194 220 094
11 999 611	Efectele Capitalului social		20 598 206
17 725 577	Efectele fondului de rezervă		22 799 875
4 233 121	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim		11 999 854
6 050 067	Imobile		17 425 877
745 828	Mobilier și mașini de imprimerie		17 425 877
588 887	Cheltuieli de administrațiune		4 165 821
115 542 222	Depozite libere		4 165 821
24 111 554	Conturi de valori		6 275 748
57 546 183	Conturi curente		6 281 686
			820 259
663 892 419			506 217
	PASIV		525 107
12 000 000	Capital		111 334 025
30 541 614	Fond de rezervă		39 817 052
4 585 508	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim		63 062 560
465 921 830	Bilete de bancă în circulațiune		707 557 301
2 446 952	Profit și Perdere		703 593 739
1 305 114	Dobânzi și beneficii diverse		
115 542 222	Depozite de retras		
31 549 179	Conturi diverse sold		
663 892 419			
	Scontul 5%		
	*) Dobânda 5%		

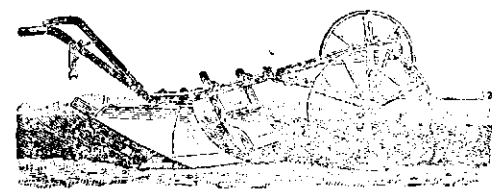
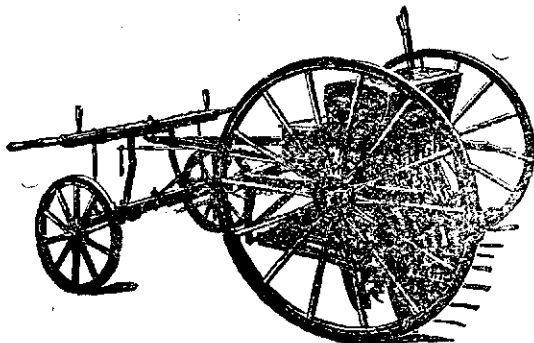
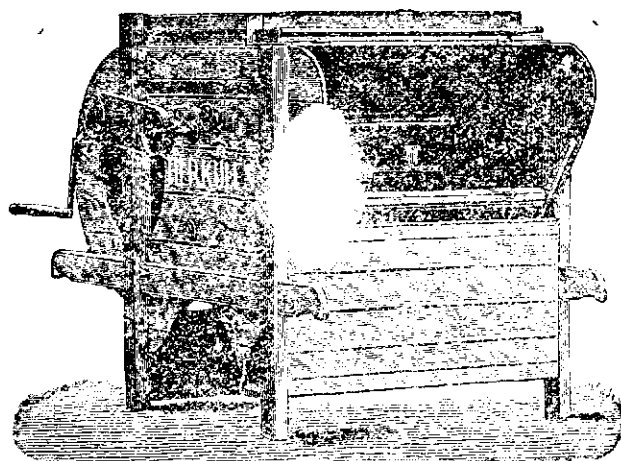
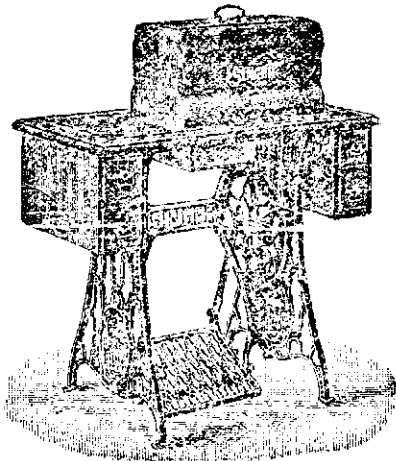
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fabián László n-ru 6—8

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerat, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința on. prietini și cunoșcuți, că am preluat marea ospătărie din piața târgului, unde se capătă vinuri c- rate de deal și mâncări gustoase.

Totdodată aduc la cunoștință, că sala mare a ospătăriei din pădurița orașului o dau cu prețuri moderate pentru baluri și nunți.

Roagă binevoitorul sprijin

NÉMET IGNÁCZ
proprietarul ospătăriilor
din pădurița orașului și din
piața târgului.

(Né 511—5)

Premiate cu medalle de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galantarie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mare liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123—)

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglnzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestri - -

(Fi 226—50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrtnyl N-rul 1/a.

INSERȚIUNILE

se primesc la administra-
ția.

Dacă suferi în dur

dacă ești lipsit de apetit, dacă și-e se primesc la administra-
eau dacă ai dureri cari provin din aceasute publice și Lec
sunt dureri de dinți, sgârceiuri, arsur, apăsa. costă șirul 20 fi.
în stomac, iritație de vomare, greadă, rătăieh. etc. nu se in-
folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

(Ro 227—104)

Dacă voți să cumpărați Tea și rum fin

să vă adresați firmei

VOJTEK și WEISZ

in ARAD.

TEA:		RUM:	
	Cor.		Cor.
1 pachet mixtură f. fină	—50	1/2 litru „Hungaria“	1'10
1 " " " "	1—	1 " " "	2'20
1 " " " "	2—	1/2 " Jamaica II	1'30
1 " " fină 1/4 klg.	2'50	1 " " II	2'60
1 " sfărături fine	—40	1/2 " " I	1'80
1 " " " "	—80	1 " " I	3'60
1 " " " kg.	7—	1/2 " " fortior	2'70
1 " POPOFF nr. 4	7—	1 " " "	5'40
1 " " " 6	5'50	1/2 " " antiqu	3'70
1 " " " 8	4'50	1 " " "	7'40

Comenzile făcute cu poșta se
expediază prompt.

(Vo 506—)

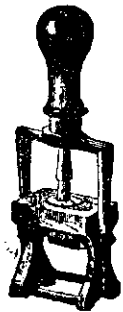
In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC
ȘI
CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.
TI 163 60

Tot felul de STAMPILE drăguțe, ieftine și de o execuție practică, apoi orice articole din această branșă se pot procura numai dela prima fabrică de stampile din Sibiu a lui

A. R. FELD

fabrică de ștampile de gumă

Sibiu-Nagyszeben str. Elisabeta 17.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Ji 34—60

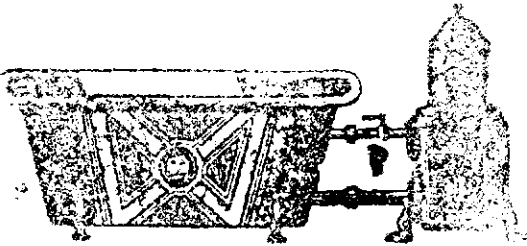
Carl Piffl,

Premiat de mai multe ori.
prima fabrică de
obiecte de metal

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszer-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scăldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scăldat, încălzitoare și vane de scăldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctee e mtal: precum ciubere, ucloare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

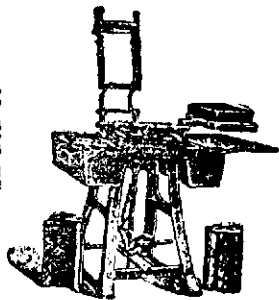
Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.

Catalog de prețuri la dorință gratuit.

Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.
Ei 23—60

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

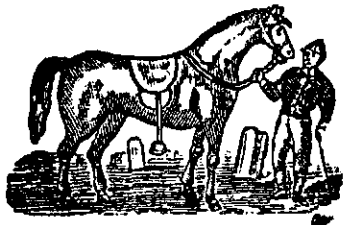
SZANTO és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szám.

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA-MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru

curele și șele

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru trăsuri, pentru călărit și pentru vehicule. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în branșă aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

FRĂȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer

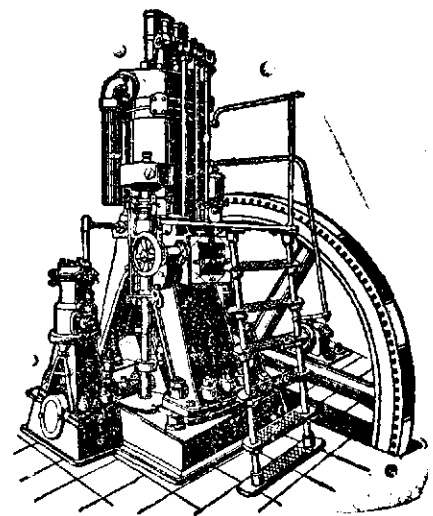
BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, »Corona«, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

Execuție modernă, solidă și reală.

Serviciu prompt și prețuri moderate.

Motoare „GULDNER” sistem Diesel de ulei brut sunt mașini de instigare cele mai economice și nesimțitoare. (S150—60) L.

Neajuns în bunătate, și în consum de materie inflamabilă.